

Miljödepartementet

Europeiska kommissionen
Generalsekretariatet
Rue de la Loi 200
B- 1049 BRYSEL
Belgien

Svar på formell underrättelse från kommissionen angående omständigheterna kring Sveriges vargpolitik och implementering av denna genom licensjakt på varg, ärendenummer 2010/4200

(29 bilagor)

Inledning

Kommissionen har i en formell underrättelse anfört att Sverige, genom att anta en ny vargpolitik som påverkar och som sannolikt i framtiden kommer att påverka bevarandestatusen för vargen i Sverige då den

- begränsar vargstammen,
- innebär licensjakt på en strikt skyddad art som inte har gynnsam bevarandestatus på grund av populationsdynamik och begränsning av det naturliga utbredningsområdet,
- medger flyttningar av varg för vilket det inte finns några garantier att de kommer att ske, som inte förbereds på ett sätt som säkerställer snabb tillämpning och som ännu inte har realiserats, inte har fullgjort sina skyldigheter enligt artiklarna 12 och 16 i habitatdirektivet när man har tillåtit licensjakt på varg.

Med anledning av kommissionens formella underrättelse lämnar den svenska regeringen följande svar.

Innehållsförteckning

1. Utvecklingen av den svenska vargstammen och målet för svensk vargpolitik.....	3
2. Genomförandet av art- och habitatdirektivet i Sverige.....	5
3. Acceptans för en genetisk förstärkning av vargstammen.....	6
4. Licensjakten uppfyller kravet i inledningsfrasen till artikel 16.1 om att det inte finns någon annan lämplig lösning	8
4.1 Av Sverige vidtagna åtgärder för att uppnå acceptans.....	8
4.1.1 Informations- och fortbildningsinsatser.....	8
4.1.2 Viltskadecenter.....	8
4.1.3 Informationscentrum.....	9
4.1.4 Bidrag till informationsprojekt.....	10
4.1.5 Rovdjursakutgrupper.....	10
4.1.6 Bidrag till stängsling.....	10
4.1.7 Ersättning.....	11
4.1.8 Viltförvaltningsdelegationer.....	11
4.1.9 Samverkansråd.....	12
4.2 Riktad jakt ökar inte acceptansen.....	12
4.3 Acceptans för flytt av varg.....	13
4.4 Klagomål om antal vargar som fick fällas.....	13
4.5 Licensjakten är nödvändig för att uppnå en ökad acceptans	14
5. Licensjakten har inte förvärrat den ogynnsamma bevarandestatusen eller förhindrat återställandet av en gynnsam bevarandestatus.....	16
5.1 En tillfällig begränsning av vargstammen till 210 djur.....	16
5.2 Underlaget inför licensjakten.....	17
5.3 Vargens naturliga utbredningsområde.....	21
5.3.1 Rovdjur och rennäring.....	23
5.3.2 Sveriges folkrättsliga åtaganden i förhållande till samerna	25
5.4 Åtgärder för att genetiskt förstärka vargstammen.....	27
6. Licensjakten uppfyller villkoren i artikel 16.1 e.....	30
6.1 Kriteriet selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.....	31
6.2 Begränsad omfattning och begränsad mängd.....	32
7. Flerårig praxis.....	32
8. Yttrande från the Large Carnivore Initiative for Europe avseende 2010 och 2011 års jakt.....	33
9. Sammanfattning.....	35

1. Utvecklingen av den svenska vargstammen och målet för svensk vargpolitik

Den svenska regeringen vill inledningsvis tydligt slå fast följande. Den svenska vargpolitiken har ett enda mål och det är att Sverige ska ha en livskraftig vargstam med god genetisk status. Det finns i dag endast ett sätt att nå det målet och det är genom en genetisk förstärkning av den svenska vargstammen. En genetisk förstärkning av vargstammen förutsätter en acceptans för dessa åtgärder. Genom den licensjakt som har genomförts under 2010 och 2011 har en acceptans uppnåtts. Den första förstärkningen genom flytt av en genetiskt värdefull varg ägde rum den 21 mars 2011. Om licensjakten i enlighet med kommissionens önskemål skulle stoppas riskerar acceptansen för den fortsatta genetiska förstärkningen att avsevärt minska. Detta kan innebära att det påbörjade arbetet med införsel och flyttning av varg inte kan fortsätta och i förlängningen att säkerställandet av den svenska vargstammens bevarandestatus därigenom förhindras.

Den svenska regeringen har i sin skrivelse till kommissionen den 3 september 2010 lämnat en redogörelse för den svenska rovdjurspolitiken, skrivelsen bifogas som bilaga, *se bilaga 1*. I skrivelsen redovisas den svenska regeringens arbete för att nå det tydliga övergripande målet om en säkerställd gynnsam bevarandestatus för den svenska vargpopulationen.

Av redogörelsen framgår att regeringen i propositionen Sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57) bestämt ett mål för Sveriges rovdjurspolitik som innebär att Sverige ska ta ansvar för att björn, varg, järv, lodjur och kungsörn finns i ett så stort antal att de långsiktigt finns kvar i den svenska faunan och att arterna kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden. Det målet ska nås inom en generation. För vargen bestämdes ett etappmål på 20 förnygringar per år, motsvarande 200 individer. När etappmålet är nått skulle en förnyad bedömning göras av artens utveckling och den framtida förvaltningen av arten. Målet antogs av riksdagen den 29 mars 2001 (bet 2000/01:MJU9, rskr. 2000/01:174).

Den ursprungliga skandinaviska vargpopulationen dog ut på grund av jakt under 1960-talet. Den nuvarande populationen grundades av två finsk-ryska vargar vintern 1982–83. Vintern 1990–91 invandrade ytterligare en varghane av östligt ursprung och bildade par med en skandinavisk hona. Dessa tre vargar utgjorde fram till våren 2008 hela den genetiska basen i populationen. Ytterligare två varghanar från den finska populationen invandrade och etablerade sig under 2008.

Under perioden 1960–1990 dokumenterades aldrig fler än tio vargar under en och samma vinter. På 90-talet ökade den skandinaviska vargpopulationen med i genomsnitt 25–29 procent per år. Ökningen har fort-

satt under 2000-talet, men ökningstakten har minskat till 13 procent den senaste tioårsperioden. Antalet föryngringar har stadigt ökat och i december 2008 meddelade Naturvårdsverket att etappmålet för antal föryngringar av varg hade nåtts. Våren 2009 fanns det i Sverige 31 intakta par som gav upphov till 23 föryngringar. Den höga tillväxten i stammen resulterade i ett rekord i antal föryngringar våren 2010, dvs. efter den första licensjakten. Hittills har 28 säkra föryngringar konstaterats i Skandinavien, 24 i Sverige, en på gränsen till Norge och tre i Norge. Därutöver finns två till tre sannolika eller möjliga föryngringar, samtliga i Sverige. En av dessa är mycket sannolik.

Av tabellen följer den svenska vargpopulationens utveckling de senaste fem säsongerna, med avseende på antal föryngringar, antal revir med familjegrupper eller revirmarkerande par, antal individer i revir med familjegrupper eller revirmarkerande par samt det totala antalet stationära individer.¹

Säsong	Föryngringar	Revir med familjegrupper eller par	Antal vargar i familjegrupper eller par	Antal stationära vargar totalt
2004/05	11	24	97-101	101-109
2005/06	13	27-28	105-111	114-124
2006/07	15	28-29	101-116	112-129
2007/08	19	35-41	130-149	134-153
2008/09	23	36-40	157-174	166-185
2009/10	23	42-43	176-189	190-209*

* vargar i kategorin övrig stationär varg samt i kategorin oklar stationär förekomst är inkluderade i siffran.

Tillväxten av vargstammen har under de senaste femton åren varit mycket god vilket är positivt och i överensstämmelse med målet för svensk vargpolitik om att vargen ska finnas i ett så stort antal att den långsiktigt finns kvar i den svenska faunan. Samtidigt har utvecklingen av vargstammen skett på en smal genetisk grund och vargens genetiska status är i dag det största hindret för att nå gynnsam bevarandestatus. Vikten av att vidta åtgärder så snart som möjligt påpekas också av den internationella forskarpanel som på Rovdjursutredningens uppdrag tagit fram en utvärdering av vargens bevarandestatus, *se bilaga 2*.

Den snabba ökningen av vargstammen i Sverige påverkar acceptansen i de områden där vargen ökar mest. Dessa områden utgörs inte av en vidsträckt ödemark utan de är till största delen bebodda och nyttjas av människan. För människorna som bor och lever i dessa områden innebär den snabba ökningen av vargstammen att man måste anpassa djurhållning och jakt med lösgående hund till förekomsten av varg. Vargstammens snabba tillväxt medför konflikter i dessa områden, där det utöver varg även kan finnas björn, lodjur och järv.

¹ Varg i Sverige vintern 2009/2010 - preliminär statusrapport, Resultat från länsstyrelsernas årliga inventeringar av vargens numerär och utbredning i Sverige, Viltskadecenter, Linn Svensson, Eva Hedmark, 2010

För att vargen ska få en gynnsam bevarandestatus måste vargstammens genetiska status stärkas. För att det ska vara möjligt att plantera in varg eller flytta vargar med östligt ursprung måste acceptansen för vargen och regeringens vargpolitik öka. I regeringens propositionen En ny rovdjursförvaltning (prop. 2008/09:210), som regeringen i maj 2009 överlämnade till riksdagen, lämnar regeringen förslag till en rovdjursförvaltning som syftar till att lösa dessa problem. Denna rovdjursförvaltning består av tre lika viktiga delar; åtgärder för att stärka vargens genetiska situation, regionalt inflytande genom viltförvaltningsdelegationer och samverkansråd samt ett ökat lokalt deltagande genom en begränsad och strängt kontrollerad licensjakt. I propositionen slås ett mål för vargstammens utveckling fast som innebär att Sverige ska ha en livskraftig vargstam med god genetisk status. Riksdagen antog i oktober 2009 regeringens proposition (bet 2009/10:MJU8, rskr. 2009/10:7). Propositionen bifogas som bilaga, *se bilaga 3*.

2. Genomförandet av art- och habitatdirektivet i Sverige

Enligt artikel 12.1 a) i art- och habitatdirektivet ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för införande av ett strikt skyddssystem i det naturliga utbredningsområdet för de djurarter som finns förtecknade i bilaga 4 a, med förbud mot att bland annat avsiktligt fånga eller döda exemplar av dessa arter i naturen, oavsett hur detta görs. Vargen är upptagen på bilaga 4 till direktivet och har därför ett strikt skydd.

Artikel 12.1 a) i art- och habitatdirektivet har i Sverige genomförts genom jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). Av 2 och 3 §§ jaktlagen framgår att alla däggdjur och fåglar är fredade och endast får jagas om det följer av jaktlagen eller av föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen.

Enligt artikel 16.1 får medlemsstaterna göra undantag från artikel 12 förutsatt att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde.

Undantag får göras av följande anledningar:

- a) För att skydda vilda djur och växter och bevara livsmiljöer,
- b) För att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten och andra typer av egendom,
- c) Av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet, eller av andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön,
- d) För forsknings- och utbildningsändamål, för återinplantering och återinförsel av dessa arter och för den uppfödning som krävs för detta, inbegripet artificiell förökning av växter, och

e) För att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de arter som finns förtecknade i bilaga 4 i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna.

I 23 c § jaktförordningen finns föreskrifter om licensjakt som införlivar artikel 16.1 e) i art- och habitatdirektivet. Enligt 23 c § får licensjakt av varg endast medges om det inte finns någon annan lämplig lösning och jakten inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos vargen i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till vargstammens storlek och sammansättning samt ske selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Kommissionen har i den formella underrättelsen anfört att enligt EU-domstolens fasta praxis² kan undantag enligt artikel 16 i direktivet medges i särskilda fall, när det vederbörligen har konstaterats att detta inte kan förvärra den ogynnsamma bevarandestatusen hos populationerna av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde eller förhindra återställandet av en gynnsam bevarandestatus. Regeringen delar kommissionens uppfattning och är därmed överens med kommissionen om att det inte krävs att en art har uppnått gynnsam bevarandestatus för att undantag från artikel 12 ska kunna medges enligt artikel 16.1 e).

För att licensjakt ska få ske med stöd av undantaget i 16.1 e) förutsätts därmed att det inte finns någon annan lämplig lösning, att ett undantag inte kan förvärra den ogynnsamma bevarandestatusen hos populationerna av de berörda arterna i deras naturliga utbredningsområde eller förhindra återställandet av en gynnsam bevarandestatus, att jakten bedrivs under strängt kontrollerade förhållanden, att den sker selektivt och i begränsad omfattning.

3. Acceptans för en genetisk förstärkning av vargstammen

Skälet för beslutet om licensjakt på varg var att få acceptans för regeringens vargpolitik vilken inbegriper en genetisk förstärkning av vargstammen.

Vargstammen har ökat snabbt i Sverige. Genom vargens återkomst i den svenska faunan och dess etablering i nya områden uppstår konflikter med andra intressen, gentemot vilka Sverige i vissa fall har särskilda åtaganden. För människor som lever i områden med varg är frågorna om vargens närvaro och förvaltningen av vargen mycket betydelsefulla eftersom de påverkar möjligheten att hålla tamdjur, bedriva rennäring och att jaga med lösgående hund. Av statistik från Viltskadecenter framgår att

---

² EU-domstolens dom i mål C-342/05 p. 28 och 29, Europeiska gemenskapernas kommission mot Republiken Finland

493 tamdjur, mest får, angreps av varg under 2009. Angreppen på får har ökat kraftigt mellan åren 2007–2009, från cirka 150 angripna djur till cirka 490. Viltskadecenters viltskadestatistik för 2009 bifogas som bilaga, *se bilaga 4*. Möjligheten att bedriva renskötsel i områden där det finns en fast vargstam försvåras avsevärt. Det som skiljer vargen från andra rovdjur är att den gör skada inte bara genom att den river och dödar renar. Närvaro av varg innebär att renarna flyr, varvid renhjordarna flyttas och splittras på ett okontrollerbart sätt. Det medför inte bara stressade djur som inte får tillräcklig betesro utan även merarbete och ökade kostnader för de renägande samerna.

Möjligheten till jakt efter älg, rådjur och annat vilt är viktig för människor på landsbygden av både sociala och kulturella skäl. En ökad vargstam innebär en ökad konkurrens om vilt samtidigt som jakthundarna riskeras att dödas eller skadas i samband med vargangrepp. Under 2009 dödades, skadades eller saknas 46 hundar efter angrepp av varg, *se bilaga 4*. Även angreppen på hund har ökat i samband med att vargstammen ökar. Vargen har blivit en symbolfråga när det gäller skillnaderna mellan stad och landsbygd, vilket gör det svårt att få en ökad acceptans för vargstammen.

Attityder till stora rovdjur i Sverige har undersökts vid flera tillfällen. Den första undersökningen för varg genomfördes 1976. De mest omfattande studierna om attityder till stora rovdjur gjordes 2004 och 2009. Forskningsprogrammet FjällMistra genomförde 2004 en studie och samma forskare på Sveriges lantbruksuniversitet gjorde 2009 en uppföljning av FjällMistra-undersökningen. Studien finansierades av Naturvårdsverket och ett antal länsstyrelser. I dessa studier har forskarna frågat drygt 11 000 personer i Sverige om deras inställning till rovdjur, rovdjurens bevarande, inställningen till förvaltningsåtgärder och skydds jakt. Frågorna sändes till 150 slumpvis utvalda och permanent bosatta personer i varje kommun i Sveriges sex nordligaste län. Studien utökades 2009 till innevånare i Stockholms län. Dessutom tillfrågades en nationell kontrollgrupp om drygt 1 000 slumpvis utvalda personer i hela landet. Studierna visade på att i takt med att varg och andra rovdjur etablerar sig får människor erfarenhet och med erfarenheten följer en mer skeptisk inställning till främst varg och björn. Av rapporten från 2009 framgår att acceptansen för varg i län med rovdjur minskat jämfört med 2004. I Norrbottens län har antalet som uppger att de tycker om att det finns varg i Sverige minskat från 68 procent till 61 procent. I Dalarnas län har antalet minskat från 63 procent till 56 procent. Även om en majoritet på nationell nivå och länsnivå stödjer förekomsten av rovdjur i Sverige så finns det kommuner i rovdjurslänen där en majoritet inte accepterar det mål för vargen på 20 föryrgringar som riksdagen har beslutat. Undersökningen visar att det finns stora skillnader i attityder mellan stad och landsbygd och att dessa skillnader består eller ökar. Rapporten bifogas som bilaga, *se bilaga 5*.

Med en växande vargstam ökar konflikterna i områden med varg och acceptansen för vargen och vargpolitiken minskar. En genetisk förstärkning av vargstammen innebär att nya vargar kommer att tillföras områden där acceptansen för varg i dag är låg. Denna inplanering av varg är mycket kontroversiell. För att åtgärderna för en stärkt genetik ska bli framgångsrika är det därför nödvändigt att vidta åtgärder som ökar acceptansen för regeringens vargpolitik i dessa områden.

4. Licensjakten uppfyller kravet i inledningsfrasen till artikel 16.1 om att det inte finns någon annan lämplig lösning

För att licensjakt ska få ske med stöd av undantagen i 16.1 förutsätts att det inte finns någon annan lämplig lösning.

4.1 Av Sverige vidtagna åtgärder för att uppnå acceptans

Kommissionen har anfört att det finns andra sätt att få allmänhetens acceptans än licensjakt. Kommissionen nämner som exempel informationskampanjer, utbildningsarbete, tekniskt bistånd, stöd till särskilt berörda, stärkt kommunikation, bättre ersättningssystem och förebyggande åtgärder.

Den svenska regeringen anser att de åtgärder som kommissionen nämner är mycket viktiga för att öka acceptansen för vargen och Sverige har också under lång tid arbetat med de åtgärder som kommissionen beskriver.

4.1.1 Informations- och utbildningsinsatser

Det är viktigt att det finns saklig och allsidig information om vargen och att den informationen är trovärdig, lättillgänglig och pedagogiskt utformad. I Sverige arbetar flera aktörer med att tillhandahålla sådan information. Förutom det arbete som sker av Naturvårdsverket, Sametinget, Statens Veterinärmedicinska Anstalt, Naturhistoriska riksmuseet och länsstyrelserna finns även andra aktörer som arbetar med information, bl.a. Viltskadecenter, Rovdjurscentret De 5 Stora i Järvsö och Rovdjurscentrum Grönklitt i Orsa.

4.1.2 Viltskadecenter

En viktig aktör i arbetet med att öka acceptansen är Viltskadecenter. Viltskadecenter är ett servicecenter för myndigheter, organisationer, djurägare, markägare och allmänhet. Målet för Viltskadecenters arbete är att med olika insatser förebygga viltskador. Viltskadecenter har en bred verksamhet som omfattar bland annat följande:

- Utveckling och utvärdering av åtgärder som kan förebygga viltskador.
- Insamling av information och kunskap till länsstyrelser och näringar.
- Kostnadsfri rådgivning om viltskador och hur de kan förebyggas.

- Sammanställning av årlig statistik över skador orsakade av stora rovdjur och fåglar.
- Sammanställning av resultat från inventeringar av de stora rovdjuren, tranor och gäss.
- Prognostiseringar av arter och konfliktområden.
- Samordning av länsstyrelsernas insamling av vargprover för DNA-analyser.
- Samordning av länsstyrelsernas insatser inom viltskadeområdet.
- Föredrag om viltskador och fredade viltarter.
- Support och drift av Rovdjurforum som är en nationell databas om stora rovdjur

Viltskadecenter driver många utvecklingsprojekt avseende rovdjursfrågor. Målet med projekten är framför allt att utveckla och utvärdera olika förebyggande åtgärder mot skador orsakade av björn, varg, lodjur, kungsörn och järv. Viltskadecenter har bland annat arbetat med att samla in grundläggande information om vilka faktorer som kan styra risken för vargangrepp på jakthundar. Projektet syftar bland annat till att ge ökade möjligheter att förebygga problem med vargdödade och skadade hundar. Centret prövar också olika förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp på djur på fritt bete. En metod som används framgångsrikt i andra länder är boskapsvaktande hundar. Det finns i Sverige i dag cirka 20 hundar som arbetar som boskapsvaktare och ingår i Viltskadecenters nätverk.

Viltskadecenter informerar myndigheter, djurägare, markägare och allmänhet om allt som rör viltskador orsakade av fredat vilt. Målet är dels att förebygga viltskador, dels att öka acceptansen för stora rovdjur och andra fredade arter. Viltskadecenter sprider information i form av faktablad, broschyrer, foldrar, rapporter, filmer och andra publikationer. En stor del av materialet är gratis och tillgängligt på Viltskadecenters hemsida. Viltskadecenter arbetar långsiktigt för att förbättra kommunikationen och kunskapsutbytet mellan brukare och myndigheter i frågor om att förebygga rovdjursskador. Viltskadecenter ansvarar för utbildning av länsstyrelsens besiktningsmän, fältpersonal och rovdjursansvariga i besiktning av gröda, skadade och dödade tamdjur och statens vilt samt inventering av stora rovdjur. Viltskadecenter genomför också olika kurser. Som ett exempel kan nämnas utbildning i stängsling mot stora rovdjur och utbildning för tamdjursägare i områden med stora rovdjur.

4.1.3 Informationscentrum

Det finns två informationscentra avseende stora rovdjur, ett i Järvsö och ett i Orsa. I Järvsö är det stiftelsen Rovdjurscentret De 5 Stora som driver informationscentret. Rovdjurscentret är ett nationellt kunskaps- och informationscenter om de stora rovdjuren. Centret samarbetar med forskare, myndigheter och olika intresseorganisationer. Rovdjurscentret arbetar också runtom i landet med utställningar, föredrag, bildspel, seminarier, trycksaker, guidningar, läromedel, kurser, researrangemang,

workshops och mycket annat. Även Rovdjurscentrum i Orsa har permanenta och tillfälliga utställningar samt föredrag om rovdjuren. Naturvårdsverket fick 2010 i uppdrag av regeringen att, efter samråd med berörda aktörer, lämna ett förslag om var i södra Sverige ett tredje informationscentrum om rovdjur kan lokaliseras.

4.1.4 Bidrag till informationsprojekt

Under 2011 kan rovdjurscentra, intresseorganisationer och länsstyrelser ansöka om bidrag hos Naturvårdsverket för informationsprojekt som bidrar till ökad kunskap om förvaltningen av stora rovdjur och minskar konflikter kring rovdjuren. Informationsprojekten kan genomföras i samarbete mellan flera aktörer och avse insatser i län med stora rovdjur. Det finns totalt 6 miljoner kronor som Naturvårdsverket kan fördela mellan olika projekt. Naturvårdsverket avser att prioritera projekt inom områdena genetisk förstärkning av vargstammen, kommunikation inom och från viltförvaltningsdelegationerna samt det personliga mötet och information genom dialog.

4.1.5 Rovdjursakutgrupper

Under 2006 påbörjades en fyraårig försöksverksamhet med rovdjursakutgrupper i Värmlands och Dalarnas län med inriktning att snabbt kunna hantera frågor kopplade till både angrepp och förekomst av rovdjur. Grupperna har letts av tjänstemän från länsstyrelserna med representation från lokala intressegrupper. Försöksverksamheten har nu avslutats. Regeringen konstaterade i propositionen En ny rovdjursförvaltning att erfarenheterna är värda att ta tillvara i det fortsatta arbetet med en regional rovdjursförvaltning och att erfarenheterna bör föras ut till andra rovdjurstäta områden. Det finns medel avsatta i budgeten för detta arbete.

4.1.6 Bidrag till stängsling

Den som bor i ett område där det finns varg, björn eller lodjur kan hos länsstyrelsen ansöka om bidrag till stängsel som ska hindra rovdjur från att komma in till betesdjur. För perioden 2010–2013 är budgeten för bidrag till stängsling mot rovdjur 40 miljoner kronor. Det är Statens jordbruksverk som fördelar pengarna mellan olika län och det är sedan respektive länsstyrelse som inom länen som beslutar om storleken på de bidrag som betalas ut till enskilda projekt. Som ett exempel kan nämnas att Länsstyrelsen i Örebro län under åren 2001–2010 har fattat 294 beslut om stängselbidrag.

Andra förebyggande åtgärder som länen arbetar med är s.k. pinglor som sätts på jakthundar för att förebygga vargangrepp samt vargtelefon och vargwebb som innebär att allmänheten kan ringa till länsstyrelsen eller surfa till en hemsida för att få reda på inom vilket område en sändarförsedd varg senast befann sig.

4.1.7 Ersättning

Sveriges riksdag beslutade 2001 om ett reformerat bidrags- och ersättningsystem. Ersättningssystemet för rennärningen innebär att samebyarna får en viss fast ersättning för förekomst av rovdjur inom renskötselområdet. Ersättningsbeloppet är 500 000 kronor för varje föryngring av varg inom renskötselområdet, 80 000 kronor för regelbunden förekomst av varg och 35 000 kronor för tillfällig förekomst av varg. Ersättningen lämnas efter en inventering som utförs av länsstyrelsen och samebyn. Under 2010 betalades 2,2 miljoner kronor ut i ersättning för varg. Sverige var det land som först började att betala ersättning för förekomst av rovdjur i stället för att endast ersätta rovdjursdödade djur. Systemet minskar den ekonomiska vinningen av illegal jakt. Samtidigt gynnar systemet arbetet med att förebygga rovdjursskador eftersom en större del av ersättningen då kommer den enskilde själv till del. Bestämmelser om ersättning finns i viltskadeförordningen (2001:724) som kompletteras av Naturvårdsverkets föreskrifter (NSF 2008:16) och Sametingets föreskrifter (STFS 2007:9).

Regeringen gav i september 2010 Sametinget i uppdrag att utforma ett förvaltningsverktyg för förekomst av stora rovdjur baserat på toleransnivå för rennärningen. Sametinget ska i samråd med Naturvårdsverket definiera begreppet toleransnivå för rennärningen med avseende på förekomst av de stora rovdjuren. Begreppet toleransnivå och de parametrar som ligger till grund för begreppet ska vara mätbara och mätmetoder ska föreslås. I uppdraget ingår även att föreslå vilka förebyggande åtgärder som bör genomföras av rennärningen för att minska förlusterna till rovdjur samt vad som kan göras i syfte att förbättra samexistensen mellan rennärning och rovdjur. Uppdraget ska redovisas senast den 15 december 2011.

För 2009 fördelade regeringen i budgetpropositionen 111 miljoner kronor för viltskadeersättningar till Naturvårdsverket och Sametinget. Naturvårdsverket fördelade 51,8 miljoner kronor till länsstyrelserna. Länsstyrelserna använder pengarna för att lämna bidrag till genomförande eller utveckling av åtgärder som är avsedda att förebygga viltskador, information och utbildning av sådana åtgärder samt utvärdering av åtgärderna.

4.1.8 Viltförvaltningsdelegationer

Den svenska regeringen delar kommissionen uppfattning om att en viktig del i arbetet med att få acceptans för varg är att göra lokala och regionala förvaltningar delaktiga i artens förvaltning. En ökad lokal delaktighet och en regional förvaltning är också en av de viktigaste delarna i regeringens rovdjurspolitik. Den 1 februari 2010 trädde en ny förordning om viltförvaltningsdelegationer i kraft. Det ska finnas en viltförvaltningsdelegation i varje län i Sverige. Viltförvaltningsdelegationerna är en del av länsstyrelsen. I delegationerna sitter representanter för naturvård, skogs- och markägare, jägare, renskötseln m.fl. Delegationerna har till

uppgift att fatta strategiska beslut om viltförvaltningen inom länet. Syftet är att stärka det regionala beslutfattandet och det lokala inflytandet i förvaltningen. Förhoppningen är att acceptansen för rovdjursförvaltningen därmed ska stärkas. En regional förvaltning med lokalt inflytande där ramarna för förvaltningen bestäms centralt är sannolikt en förutsättning för ett långsiktigt bevarande av stora rovdjur. Genom att involvera lokalbefolkningen skapas en lärande process och en djupare dialog mellan olika aktörer.

4.1.9 Samverkansråd

Eftersom förutsättningarna för rovdjursarternas förekomst och förvaltning av rovdjursstammarna skiljer sig åt i olika delar av landet bedömde regeringen i propositionen En ny rovdjursförvaltning att det är lämpligt att dela in Sverige i tre rovdjursförvaltningsområden, det norra, mellersta och södra. Inom varje rovdjursförvaltningsområde har det inrättats ett samverkansråd. Samverkansråden har till uppgift att ta fram och samverka kring riktlinjer och principer för olika delar av rovdjursförvaltningen. Syftet med samverkansråden är att vara ett forum för samverkan mellan självständiga myndigheter som till exempel länsstyrelserna och Sametinget. Samverkansråden ska bedöma hur den samlade förekomsten av rovdjur bör hanteras inom de delar av förvaltningsområdet som hyser de tätaste koncentrationerna av rovdjur i förhållande till de delar som har glesare rovdjursförekomst och utarbeta riktlinjer utifrån detta. Förutsättningarna för att nå en lokal förankring för vilka nivåer av rovdjursförekomst som bör gälla för länet blir större om diskussionerna förs på regional nivå.

4.2 Riktad jakt ökar inte acceptansen

Kommissionens skriver att lokalbefolkningens acceptans för varg också skulle ha kunnat ökas genom en mera riktad jakt.

Som regeringen anförde i sitt svar den 3 september 2010 gav Naturvårdsverket i oktober 2009 vargforskningsprojektet vid Sveriges lantbruksuniversitet i uppdrag att utreda olika aspekter av en licensjakt efter varg i Sverige och dess möjliga konsekvenser för den skandinaviska vargpopulationen. I den rapport som Sveriges lantbruksuniversitet lämnade den 2 december 2009 (preliminär version) och den 19 december 2009 (slutversion) rekommenderades en jakt på utvalda revir tillsammans med en slumpmässig jakt. I rapporten värderades olika alternativ på utformning av jakten. Dessa alternativ var 1. slumpmässig avskjutning, 2. jakt på enbart ensamma djur, 3. uttag av hela flockar och 4. jakt på enbart reproduktiva djur. Forskarna konstaterade i rapporten att alla strategier är behäftade med både fördelar och nackdelar, men att strategierna 2 och 4 har flest nackdelar. Fördelarna med slumpmässig jakt är enligt rapporten bland annat att den förmodligen ur ett jägarperspektiv upplevs som mest rättvis och att sannolikheten är stor att vargar som uppvisar ett oskyggt beteende blir fällda. En nackdel bedömdes vara att inventeringsarbetet,

och därmed underlaget för kommande jaktbeslut, kan försvåras mer vid denna jaktform än andra former. Rapporten bifogas som bilaga, *se bilaga 6*.

Mot bakgrund av att syftet med licensjakten är att öka acceptansen för vargen och vargpolitiken, var ett viktigt argument mot en mer riktad jakt att den skulle upplevas som mindre rättvis än en slumpmässig jakt.

4.3 Acceptans för flytt av varg

Kommissionen skriver att flyttningen av vargar österifrån tycks äga rum till områden där lokala vargar inte finns och att det därför är svårt att se hur licensjakt i ett område skulle öka den lokala acceptansen i ett annat område.

Inplantering och flytt av vargar sker till områden där det redan finns varg. För att undvika revirstrider sätts vuxna vargar som flyttas inte ut i befintliga revir. Valpar kommer däremot att sättas ut i flockar med valpar. Vad kommissionen anfört om att flyttning av vargar österifrån skulle äga rum till områden där vargar inte finns är därmed felaktigt.

Den svenska regeringen vill framhålla att alla åtgärder som vidtas för att öka acceptansen för vargen och vargpolitiken, dvs. informationsinsatser, skadeförebyggande åtgärder, ersättningssystem, regional och lokal delaktighet i förvaltningen samt möjlighet till skydds- och licensjakt, bidrar till att skapa en acceptans för vargen och en legitimitet för vargpolitiken i områden med varg, men även i samhället i övrigt.

4.4 Klagomål om antal vargar som fick fällas

Kommissionen har ifrågasatt argumentet om att licensjakten bidragit till ökad acceptans mot bakgrund av att det i media förekommit uppgifter om jägare som har ansett att det var ett för litet antal vargar som fick fällas i årets licensjakt.

Den svenska regeringen kan inte dela kommissionens bedömning. Den omständigheten att det finns jägare som anser att för få vargar fick fällas, kan omöjligen leda till slutsatsen att licensjakten inte har bidragit till en ökad acceptans. Även om det funnits en önskan från vissa jägare om att få fälla fler vargar är det givetvis så att möjligheten att få delta i en licensjakt har bidragit till att öka acceptansen bland det stora flertalet jägare. Hade det inte genomförts någon licensjakt alls, hade oundvikligen acceptansen för vargstammen också varit avsevärt lägre. Dessutom måste framhållas att de områden som hyser varg i många fall även håller stammar av lo, björn och järv.

Jakt som bedrivs legalt kan dessutom bidra till att minska den illegala jakten. Den ökade tilldelningen av jaktkvoter för björn har medverkat till

att den illegala jakten har minskat. Liknande erfarenheter har man i Norge av legal jakt på järv.

4.5 Licensjakten är nödvändig för att uppnå en ökad acceptans

Genom en strängt kontrollerad jakt ges lokalsamhället möjlighet till delaktighet i den praktiska förvaltningen, vilket förväntas leda till att boende i rovdjurstrakter får en ökad tolerans för rovdjuren och för de kraftfulla åtgärder för att stärka stammen genetiskt, som regeringen har beslutat om. Regeringen vidhåller att den rapport från Centrum för forskning om offentlig sektor vid Göteborgs universitet (CEFOS 2010:2) som regeringen tidigare lämnat till kommissionen ger stöd för att licensjakten efter varg tycks ha bidragit till att öka acceptansen för varg. Centrum för forskning om offentlig sektor vid Göteborgs universitet har också i en skrivelse till Miljödepartementet anfört bland annat följande. ”*Med utgångspunkt i de intervjuer som genomfördes inom ramen för licensjakten ser vi ett stärkt förtroende för beslutsfattare. Grupper, berörda av rovdjursförknippade problem, erfar att licensjakten på varg gett dem en ram att kunna påverka sin situation. Jägarna kom således att uppleva det länge efterfrågade deltagandet i rovdjursförvaltningen. (...) Genom beslutet att jaga varg uppfattar jägarna och flera av de intervjuade representanterna för intresseorganisationerna att en mera balanserad syn på vargens plats i naturen kan uppnås.*”

Kommissionens bedömning av ställningstagandena i CEFOS rapport är således inte korrekta. Rapporten och skrivelsen bifogas som bilagor, se bilaga 7 och 8.

Den begränsade licensjakt som genomfördes i januari 2010 och januari 2011 är en del av arbetet med att uppnå acceptans för regeringens vargpolitik. Kommissionen har också fokuserat på den mänskliga acceptansen som en nyckel till bevarande i sitt riktlinjedokument för förvaltning av stora rovdjur. I kommissionens dokument anges att artikel 16.1 e) kan användas till stöd för en noggrant kontrollerad jakt i fall då det är motiverat med jakt för att nå en acceptans för rovdjurspopulationer bland lokalbefolkningen: ”*Justification (c) and (e) could cover cases where a de facto hunter harvest is needed to obtain local acceptance for large carnivores among the rural population. This situation is clearly present in many Nordic and Eastern European countries, and has been well documented in social science research. In fact, Latvia has justified its continued hunter harvest of lynx under justification (e), and the example has been held up as a successful demonstration of a well justified use of derogation point (e) by the Article 12 working group.*”³

Det arbete med att genetiskt förstärka den svenska vargstammen som regeringen nu har påbörjat är kontroversiellt bland många som lever nära

³ Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, July 2008, s.30

vargarna. Licensjakten är en åtgärd som ger lokalsamhället delaktighet i den praktiska förvaltningen. Länsstyrelsen i Värmlands län, som är det län som hyser nästan hälften av Sveriges vargstam, har i en skrivelse till Miljödepartementet anført att länsstyrelsen genom sina täta kontakter med länets innevånare har märkt en tydligt mer positiv attityd till varg och vargförvaltning sedan beslutet om vargjakt fattades och genomfördes. Enligt länsstyrelsen har beslutet om vargjakt, införandet av viltförvaltningsdelegationer och länsstyrelsens möjligheter att snabbt kunna ingripa och hjälpa till vid olika rovdjursattacker bidragit starkt till denna positiva attitydförändring. Länsstyrelsens skrivelse bifogas som bilaga, se *bilaga 9*.

Svenska Jägareförbundet har i en skrivelse till Miljödepartementet framhållit att det är förbundets bedömning att vargpolitiken måste utgå från de människor som påverkas av vargens närvaro för att bli lyckosam. I skrivelsen anför förbundet bland annat följande. Att få gehör för att införa nya vargar genom inplantering är kontroversiellt. De projekt som inte inkluderat eller utgått från de som drabbas har haft mindre förutsättning att lyckas än de som tagit avstamp hos de människor som är berörda. Svenska Jägareförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund, Sveriges Jordägareförbund, Svenska Kennelklubben, Samernas Riksförbund och Jägarnas Riksförbund, som tillsammans organiserar fler än 700 000 medlemmar, har enats om att acceptera genetisk förstärkning av vargstammen genom aktiva åtgärder. En grundläggande förutsättning för denna acceptans är dock möjlighet till licensjakt på varg samt en begränsning av vargstammens tillväxt. Jägareförbundet verkar nu för att den genetiska förstärkningen ska accepteras av dem som berörs av de inflyttade vargarna. Förbundet har sedan maj 2010 anordnat åtskilliga möten om den genetiska förstärkningen och minst 1 500 människor i län som hyser varg har deltagit vid förbundets möten. Inte vid något möte har de som närvarat protesterat mot rovdjurspolitikens tre delar när de fått den förklarad för sig. Det är dock tydligt att alla parter, oavsett om man är för eller emot varg, är eniga om att samtliga delar av rovdjurspolitiken måste följas fullt ut för att acceptansen ska bestå. Förbundet framhåller att utan licensjakten skulle den genetiska förstärkningen aldrig få någon acceptans och därmed skulle återupprättandet av en gynnsam bevarandestatus för varg försvåras eller omöjliggöras. Skrivelsen bifogas som bilaga, se *bilaga 10*.

Sammanfattningsvis arbetar Sverige sedan länge med många olika åtgärder för att öka acceptansen för varg. Trots det har acceptansen under en följd av år minskat i rovdjurstäta områden. Mot den bakgrunden krävdes det att regeringen och riksdagen, i samband med beslutet om att vidta åtgärder för att stärka genetiken, också vidtog ytterligare åtgärder för att öka acceptansen. En del i en flexibel förvaltning är att ha en möjlighet att få delta i en strängt kontrollerad licensjakt. Därigenom skapas en lokal delaktighet i förvaltningen. Sammanfattningsvis anser den svenska regeringen att det inte fanns någon annan lämplig lösning än licensjakt för att

öka acceptansen för regeringens vargpolitik och åtgärderna att stärka vargens genetiska situation.

5. Licensjakten har inte förvärrat den ogynnsamma bevarandestatusen eller förhindrat återställandet av en gynnsam bevarandestatus.

Den svenska regeringen och kommissionen är eniga om att undantag enligt artikel 16 kan medges i särskilda fall när det vederbörligen har konstaterats att ett undantag inte kan *förvärra* (*worsen*) den ogynnsamma bevarandestatusen hos populationerna av de berörda arterna i deras naturliga utredningsområde eller *förhindra* (*prevent*) återställandet av en gynnsam bevarandestatus.

5.1 En tillfällig begränsning av vargstammen till 210 djur

Kommissionen skriver att begränsningen av populationen till 210 individer fram till dess att en bedömning av vargens bevarandestatus i Sverige har utvärderats och redovisats, i praktiken innebär att vargpolitiken ska leda till en populationsstorlek på mellan 200 och 210 vargar i Sverige.

Regeringens proposition om en ny rovdjursförvaltning innebär en förlängning av etappmålet på 20 föryngringar av varg per år. Regeringens politik innebär också en *tillfällig* begränsning av vargstammens tillväxt till 210 individer. Förlängningen av etappmålet tillsammans med begränsningen av tillväxten innebär att vargstammens tillväxt under en period bromsats upp på den nivå där vargstammen befann sig 2009. Den begränsade tillväxten gäller endast till dess Rovdjursutredningen i juli 2012 presenterar sitt förslag till en ny målnivå för varg. Den nya målnivån ska utgå från att en gynnsam bevarandestatus ska föreligga. Det ska framhållas att utredningen har i uppdrag att lämna förslag till nya mål som ska anges som *etappmål* eller *minimimål*. Utredaren har inte i uppdrag att lämna förslag till ett tak för vargstammen. Det tidsbegränsade tak som nu gäller kommer därmed att tas bort och ersättas av ett nytt etappmål eller av ett minimimål. Regeringen vill också framhålla att den tillfälliga begränsningen av tillväxten till 210 djur inte innebär ett slutligt ställningstagande till frågan om vilket antal vargar som motsvarar gynnsam bevarandestatus. Vilket antal vargar som behövs för att nå en gynnsam bevarandestatus är en fråga som Rovdjursutredningen har i uppdrag att utreda. Utredningens direktiv bifogas som bilaga, *se bilaga 11*. Rovdjursutredningen kommer i ett delbetänkande den 20 april 2011 att presentera sin bedömning av gynnsam bevarandestatus för varg. Regeringen avser att komplettera underlaget till kommissionen med delbetänkandet så snart som det har överlämnats.

Den svenska regeringen vill framhålla att det förlängda etappmålet tillsammans med en begränsning av tillväxten *inte* innebär att antalet vargar har minskat. Begränsningen av vargstammen till 210 individer kommer

att ersättas av ett nytt mål, angivet som etappmål eller minimimål, för hur stor vargstammen behöver vara för att uppnå gynnsam bevarandestatus. Kommissionens påstående om att den svenska vargpolitiken ska leda till en populationsstorlek på mellan 200 och 210 vargar är därför felaktigt.

5.2 Underlaget inför licensjakten

För att ett undantag ska få medges enligt artikel 16 förutsätts enligt domstolens praxis att *det vederbörligen har konstaterats* att ett undantag inte kan förvärra den ogynnsamma bevarandestatusen hos populationerna av de berörda arterna i deras naturliga utredningsområde eller förhindra återställandet av en gynnsam bevarandestatus.

Kommissionen har under avsnitt 2 b) i den formella underrättelsen (s.7) anfört att det av det underlag som regeringen tidigare har lämnat framgår att licensjakten innebar en viss risk för att populationsstorleken och antalet reproducerade par minskas under målnivån på 20 föryngringar. Kommissionen har också anfört att licensjakten inte har förberetts på ett sätt som var förenligt med möjligheten till undantag enligt artikel 16 i art- och habitatdirektivet.

Den svenska vargstammen inventeras årligen. Det är länsstyrelsen som ansvarar för inventering av varg i respektive län. Inventeringsperioden för varg sträcker sig från oktober till februari. Länsstyrelsen ska fortlöpande registrera samtliga kvalitetssäkrade observationer av vargföryngringar, familjegrupper, revirmarkerande par och övriga stationära vargar i den nationella rovdjursbasen Rovdjursforum. Det är sedan Viltskadecenter som har ansvar för nationell koordinering av fältarbete, utvärdering av länens inventeringsresultat och nationell avrapportering av resultat. Utifrån den parbildning som kan dokumenterats under senvintern tar Viltskadecenter fram en prognos över antalet föryngringar. Dessa prognoser har hittills stämt mycket bra. Viltskadecenter ger varje år ut en rapport om inventeringsresultatet och antalet vargar. Inventeringens främsta syfte är att fastställa hur många föryngringar av varg som skett under den senaste säsongen. Inventeringen sker främst med snöspårning, men även DNA-analyser och GPS-sändare används. Naturvårdsverket ger ut föreskrifter om hur inventeringarna ska utföras (NFS 2007:10).

Det skandinaviska vargforskningsprojektet Skandulv började samla DNA-prover på vargstammen när den var mycket liten och Lunds universitet har löpande analyserat dessa prover. Detta arbete har möjliggjort en uppbyggnad av ett släkträd för den skandinaviska vargstammen som är i det närmaste unikt. Under senare år har länsstyrelsens fältpersonal involverats i insamlandet av prover under inventeringsarbetet och det har bidragit till att upprätthålla databasen och släkträdet för vargstammen. Inte någon annan vild djurpopulation i Sverige har detaljstuderats genetiskt i motsvarande omfattning och kunskapsläget är unikt även i ett

internationellt perspektiv. De omfattande studierna har lett till att en stor andel av individerna är pedigree-lagda, dvs. att det finns information om deras föräldrar och släktskapsförhållanden med andra individer i stammen. Denna information har genererats via DNA-analyser av insamlade prover (döda djur, märkta djur, blod, hår och spillning) samt via spårning och märkning. Det är ytterst ovanligt att en stambok kan föras över en vild population. Både den internationella forskarpanel som på Rovdjursutredningens begäran tagit fram en utvärdering av vargens bevarandestatus och Large Carnivore Initiative for Europe har funnit att forskarnas arbete håller en mycket hög nivå och att upprättandet av en stambok är att betrakta som en unik prestation. Båda skrivelserna bifogas som bilagor, *se bilaga 2 och 12*.

För att få ett bättre kunskapsunderlag inför beslutet om licensjakt på varg gav Naturvårdsverket i oktober 2009 vargforskningsprojektet vid Sveriges lantbruksuniversitet i uppdrag att utreda olika aspekter av en licensjakt efter varg i Sverige och dess möjliga konsekvenser för den skandinaviska vargpopulationen. Sverige har ovan redogjort för den rapport som Sveriges lantbruksuniversitet lämnade den 2 december 2009 (preliminär version) och den 19 december 2009 (slutversion), *se bilaga 6*. I rapporten, som värderade olika alternativ till utformning av jakten, rekommenderades en jakt på utvalda revir tillsammans med en slumpmässig jakt. Rapporten tar upp frågan om konsekvenser för kvarvarande valpar om bägge föräldradjuret i en flock fälls och forskarnas bedömning var att valparna har goda chanser till överlevnad även om de förlorar båda föräldrarna i januari. Forskarna har även analyserat tidpunkten för när de flesta parningarna sker och hur detta kan påverka vid vilken tidpunkt jakten senast måste avslutas. Forskarrapporten rekommenderade att kända revir med invandrade vargar och första generationens avkomma till sådana individer undantogs från jakt. Forskarna konstaterade också att det mellan övriga revir är mycket små skillnader i genetiskt bevarandevärde.

Två invandrade finsk/ryska hanvargar, en i Kynna (Norge) och en i Galven i Gävleborgs län, har producerat tre kullar var under, 2008, 2009 och 2010. Ett litet antal av dessa avkommor har försetts med radiosändare och har kunnat följas på sin vandring ut ur sina födelse- och revir. Risker för att någon av dessa avkommor skulle fällas bedömdes som liten med hänsyn till det begränsade antalet vargar som fick fällas. Enligt forskarna i det skandinaviska vargforskningsprojektet har det också liten betydelse för vargstammen som helhet om någon enstaka avkomma från den första generationen, eller i sin tur deras avkommor, fälls i licensjakten samtidigt som åtgärder genomförs för att stärka genetiken.

Naturvårdsverket fastställde i sitt beslut den 17 december 2009 om licensjakt på varg de villkor som bedömdes vara nödvändiga för att garantera att jakten bedrevs under strängt kontrollerade former. Naturvårdsverket beslutade hur många vargar som sammantaget fick fällas och, efter

samråd med länsstyrelserna, hur de antalsmässigt fördelade sig mellan olika län. Beräkningen av det antal vargar som fick fällas i 2010 års licensjakt utgick från att målsättningen att vargstammen skulle hållas stabil eller i svag tillväxt. I enlighet med den ovan angivna forskarrapporten från Sveriges lantbruksuniversitet undantogs de områden från jakt där en invandrad varg av östligt ursprung respektive en av dess avkommor etablerat revir. Det saknades enligt den tidigare nämnda forskarrapporten anledning att göra någon ytterligare åtskillnad mellan vilka vargar som fick jagas. Av de villkor som Naturvårdsverket fastställde för jakten under 2010 framgick således att kända revir med invandrande vargar och första generationens avkomma till sådana individer undantogs från jakt. Naturvårdsverkets beslut bifogas som bilaga, *se bilaga 13*.

DNA-analyser av de fällda vargarna visar att inga genetiskt värdefulla vargar fälldes. Analysen bifogas som bilaga, *se bilaga 14*.

Naturvårdsverket gav i oktober 2010 ett uppdrag till Sveriges lantbruksuniversitet att utifrån erfarenheterna av 2010 års jakt efter varg och senaste tillgängliga inventeringsdata beräkna lämpliga beskattningsnivåer för att uppnå riksdagens etappmål om minst 20 årliga föryngringar och en stam som inte överstiger 210 individer. Naturvårdsverket erhöll den 1 december 2010 slutrapporten från Sveriges lantbruksuniversitet. Forskarna har arbetat med tre olika beskattningsmodeller för att beräkna antalet djur som bör fällas. Eftersom den viktigaste faktorn för dessa beräkningar, stammens inneboende tillväxttakt, varierar starkt och slumpmässigt mellan åren, kan inte en exakt siffra ges. I stället gav forskarna ett intervall inom vilket beskattningen bör ligga. Detta intervall var mellan 18 och 20 djur vid en tillväxt på 13 procent. Vid en tillväxt på 18 till 19 procent beräknades uttaget till mellan 29–40 djur. Rapporten bifogas som bilaga, *se bilaga 15*.

I sitt beslut om licensjakt den 17 december 2010 valde Naturvårdsverket att utgå från den lägre beskattningsnivån eftersom antalet bekräftade vargföryngringar när beslutet om 2011 års licensjakt togs var precis 20. Naturvårdsverket utformade jaktområdena så att inget känt revir för invandrad varg eller dess avkomma berördes av licensjakten. Naturvårdsverket gjorde bedömningen att licensjakt inte skulle bedrivas dels i Galvenreviret där en invandrad varg av östligt ursprung har etablerat sig, dels i Homnareviret där spillning visat att det finns en avkomma från Galvenreviret. I sitt beslut anförde Naturvårdsverket vidare att man hade beredskap för att fatta tilläggsbeslut om avlysning av ytterligare områden om genetiskt viktiga individer upptäcks under inventeringen i DNA-analyserna fram till jaktstart. Beslutet bifogas som bilaga, *se bilaga 16*.

Naturvårdsverket fick därefter, den 21 december 2010, kännedom om att det fanns en avkomma till en invandrad varg som etablerat sig i reviret Skugghöjden i Värmlands län. Den 13 januari 2011 beslutade därför

Naturvårdsverket att reviret Skugghöjden skulle undantas från det tidigare beslutet om licensjakt. Beslutet bifogas som bilaga, *se bilaga 17*.

Licensjakten 2011 avslutades den 15 februari 2011 och då hade 19 av de 20 vargarna fällts. Det skedde ingen överskjutning. Åtta tikar och elva hanar fälldes. Nio av de fällda vargarna var parlevande, två var föräldradjur, fyra var årvalpar och övriga fyra har oklar status. DNA-analyser av de fällda vargarna visar att inga genetiskt värdefulla vargar fälldes. Analysen bifogas som bilaga, *se bilaga 18*.

Resultat från Statens Veterinärmedicinska Anstalt visar att fem av de 19 vargar som fälldes vid 2011 års licensjakt hade medfödda missbildningar, två med chryptorkider (ena testikeln kvar i bukhålan), en med missbildad kota i korsryggen, en med lindrig missbildning i njure och en med överbett. Rapporten bifogas som bilaga, *se bilaga 19*.

Den inventering som genomfördes under oktober 2010–februari 2011 och som avser valpar födda våren 2010, dvs. efter första licensjakten, har visat på 24 säkra föryngringar. Dessutom kan det finnas ytterligare någon eller några föryngringar. Det är det största antalet föryngringar som hittills konstaterats i Sverige under ett år.

Den svenska regeringen menar att med det underlag som fanns inför besluten om licensjakt 2010 och 2011 var det möjligt att *vederbörligen konstatera* att en licensjakt utformad på det sätt som skedde inte skulle förvärra den ogynnsamma bevarandestatusen eller förhindra möjligheten att uppnå en gynnsam bevarande status. Resultaten efter genomförd licensjakt visar också att utformningen av jaktområdena tillsammans med beräkningen av hur många vargar som fick fällas var riktigt. Mot bakgrund av att vargstammen inte minskat i antal efter licensjakten, tvärtom var antalet föryngringar våren 2010 rekordstor, och att inga genetiskt värdefulla individer fälldes, har den genomförda licensjakten varken förvärrat den ogynnsamma bevarandestatusen eller förhindrat det återställande av en gynnsam bevarandestatus som är målet för svensk vargpolitik.

Kommissionen påstår att licensjakten har *försvårat* möjligheten att nå en gynnsam bevarandestatus. Den svenska regeringen vill därför understryka att de kriterier som anges i EU-domstolens dom är att möjligheten att nå en gynnsam bevarandestatus inte får ha *förvärrats* eller *förhindrats*.

Regeringen vill också framhålla utvecklingen av den svenska björnstammen som ett exempel på att det är möjligt att ha en positiv utveckling av en rovdjurstam samtidigt som en begränsad licensjakt tillåts. Omkring 1930 fanns det i Sverige uppskattningsvis 130 björnar fördelade på fyra områden. Knappt 15 år senare uppskattades populationen till nästan 300 djur och en begränsad jakt tilläts. Licensjakt på björn infördes 1981. Björnstammen ökade sedan med cirka 1,5 procent årligen fram till 1990-talet. Vid slutet av 1990-talet noterades en hög tillväxt, 16 procent i det

södra kärnområdet, vilket är den högsta tillväxttakten som dokumenterats bland brunbjörnar i världen.⁴

Skandinaviska björnprojektet gjorde 2009 en uppskattning av den svenska björnstammens storlek. Med hjälp av DNA-analyser av insamlade björnpillningar, observationer av björn i samband med älgjakten samt tidigare populationsuppskattningar beräknades björnstammen i Sverige bestå av 2 950–3 492 björnar. Inventeringen bifogas som bilaga, se *bilaga 20*.

Att det är möjligt att förena licensjakt efter en art med en god tillväxt visar också utvecklingen av vargstammen i Värmlands län. Under 2009 konstaterades fem föryngringar av varg i Värmland. Antalet föryngringar under 2010 har preliminärt beräknats till tolv.

Kommissionen anför längst ner på s. 6 att ”Enligt klagomålet rapporterades år 2010 totalt 62 kända fall av vargdöd i det svenska vargbeståndet, varav 44 dog under jakt 2010, 28 under licensjakt och 16 under skydds-jakt”. Regeringen vill klargöra att under 2010 inkom totalt 60 döda vargar till Statens veterinärmedicinska anstalt. Ytterligare två vargar misstänks vara illegalt dödade, men inga djurkroppar har återfunnits. Det är därför tveksamt att räkna in dessa under kända fall av vargdöd.

5.3 Vargens naturliga utbredningsområde

Kommissionen skriver att vargens naturliga utbredningsområde har minskat eftersom vargar, enligt riksdagens beslut, inte tycks vara tillåtna i renskötselområdets åretruntmarker. Med anledning av vad kommissionen anfört vill den svenska regeringen framhålla följande. Det finns inga särskilda bestämmelser som gäller för vargens förekomst inom renskötselområdet, inklusive åretruntmarkerna. Samma regelverk gäller där som för övriga delar av Sverige. Det innebär att först om det behövs för att förhindra att vargen orsakar allvarliga skador inom renskötselområdet, är det möjligt att ansöka om skydds-jakt hos Naturvårdsverket. På samma sätt som gäller vid alla ansökningar om skydds-jakt får beslut om skydds-jakt endast meddelas om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus. Så länge som vargen inte riskerar att orsaka allvarlig skada inom renskötselområdet saknas grund för att besluta om skydds-jakt. Vad kommissionen anfört om att vargar inte tycks vara tillåtna inom åretruntmarkerna är därför felaktigt.

Däremot gjordes i regeringens proposition (prop. 2000/01:57) om en sammanhållen rovdjurspolitik den bedömningen att regelbundna vargföryngringar i stora delar av renskötselområdet inte var möjligt att förena med modern renskötsel. Samtidigt anfördes dock att det även inom renskötselområdet borde vara möjligt med enstaka föryngringar utanför

⁴ Betänkande av Utredningen om de stora rovdjuren, SOU 2007:89, s. 98

åretruntmarkerna. Den huvudsakliga delen av vargstammen måste emellertid finnas utanför renskötseområdet. Vargens förekomst i renskötseområdet ska i huvudsak begränsas till de områden utanför åretruntmarkerna där den gör minst skada. När det gäller skyddsjakt uttalades i propositionen att detta främst skulle tillåtas på vargar som etablerar revir inom för rennäringen särskilt olämpliga områden. Regeringen återkommer nedan till frågan om villkoren för rennäringen och om Sveriges åtaganden gentemot samerna. Riksdagens beslut 2009 innebär ingen ändring i förhållande till 2001 års beslut i fråga om att vargens förekomst i huvudsak begränsas till områden utanför renskötseområdets åretruntmarker. Åretruntmarkerna är endast en del av hela renskötseområdet och uppgår till drygt 120 000 kvadratkilometer, dvs. drygt 25 procent av Sveriges yta.

Vargen kan anpassa sig till och leva under varierande omständigheter. Den biologiskt viktigaste förutsättningen för etablering är tillgång till föda. Enligt avskjutningsstatistik för älg och rådjur finns tillräckligt med vilda bytesdjur för att försörja vargar över hela Skandinavien om revirstorleken är tio kvadratmil i genomsnitt. Vargar undviker att etablera sig i områden med högre täthet av större vägar, stora öppna ytor och bebyggelse. Utifrån naturliga förutsättningar och infrastruktur uppskattas 80 procent av Sveriges yta utanför renskötseområdet ha en hög potential för vargetablering.⁵ Det finns därmed goda förutsättningar för vargen att sprida sig inom landet både i fråga om lämpliga habitat och tillgången på bytesdjur. Arten har påbörjat en expansion mot östra Svealand och Götaland.

Kommissionen har anfört dels att begränsningen av varg inom renskötseområdet inte är förenlig med kravet på en gynnsam bevarandestatus, dels att renskötseområdets gränser inte tycks vara definitivt fastställda.

Renskötseområdet omfattar både åretruntmarkerna och vinterbetesmarkerna. En anledning till att uppgifterna om renskötseområdets storlek varierar är bland annat osäkerheten om vinterbetesområdets omfattning. Men det beror främst på om man räknar netto- eller bruttoareal för renskötseområdet respektive det svenska territoriet, dvs. om man inkluderar eller exkluderar vegetationslös mark, större sjöar och havet inom territorialgränsen. Sveriges yta är 450 000 kvadratkilometer inklusive sjöar och vattendrag, varav 411 000 kvadratkilometer är markyta.

Det är endast inom åretruntmarkerna som förekomsten av varg har begränsats. Åretruntmarkerna är geografiskt bestämda i rennäringslagen. Någon förändring i dess areal har inte skett på mycket länge. Vargens naturliga utbredningsområde har därmed inte minskat och det är inte heller sannolikt att området kommer att minska inom en överskådlig framtid. Även om vargen främst bör förekomma i områden utanför

---

⁵ Betänkande av Utredningen om de stora rovdjuren, SOU 2007:89, s. 168

renskötselns åretruntmarker är förutsättningarna för vargen att sprida sig i landet både i fråga om lämpliga habitat och bytesdjur goda.

För att få en långsiktigt livskraftig vargstam måste det vara möjligt för vargar med östligt ursprung att få kontakt med vargpopulationen i mellersta Sverige. Sveriges vargpolitik innebär att naturligt invandrade vargar flyttas från renskötselområdet till områden utanför renskötselområdet. Regeringen har den 3 mars 2011 beslutat om ändringar i jaktförordningen som förtydligar förutsättningarna för att fånga in och flytta varg. Ändringarna träder ikraft den 1 april 2011. En genetiskt värdefull varg som orsakat skador i Tåssåsens sameby i Jämtland flyttades den 21 mars 2011 och släpptes ut i Örebro län. Ärendet inleddes med att Tåssåsens sameby efter upprepade vargangrepp på samebyns renar ansökte om skydds jakt. Angreppen visade sig komma från två genetiskt värdefulla vargar. Fältpersonal från länsstyrelserna i Jämtland och Västernorrlands län lokaliserade en av vargarna. Naturvårdsverket beslutade därefter att flytta den aktuella vargen, en tik i tvåårsåldern, för att förhindra nya skador på rennärningen, *se bilaga 21*. Länsstyrelsen i Örebro län informerade berörd Viltförvaltningsdelegation om den planerade flytten. Den aktuella vargen sövdes därefter från en helikopter med en bedövningspil. Det är samma metod och medel som man använder när stora rovdjur förses med sändare av forskningsskäl. Efter det att bedövningen fått effekt togs en del prover och vargen försågs med radiosändare samt avmaskades. En veterinär var med under sövning och transport till utsläppsplatsen. Vargens rörelsemönster följs nu via radiosändare för att säkerställa att det inte uppstår några komplikationer.

Regeringen beslutade den 27 januari 2010 tilläggsdirektiv till Rovdjursutredningen som innebär att utredaren ska analysera hur den skandinaviska vargpopulationen kontinuerligt kan få ett inflöde av vargar med östligt ursprung. Utredaren ska föreslå och redovisa åtgärder som dels underlättar för naturlig invandring av varg, dels säkerställer att dessa vargar når den mellansvenska vargpopulationen. Enligt direktiven till utredaren är det nödvändigt att vidta åtgärder som säkerställer att naturligt invandrade vargar kan passera renskötselområdet utan att orsaka skador eller att eventuella skador på renskötelsen minimeras och kompenseras. Enligt direktiven kan det röra sig om tillfälliga korridorer för att underlätta att varg vandrar ner till mellersta Sverige. Det kan även vara frågan om höjd ersättning till en sameby där en varg uppehåller sig eller bidrag till förebyggande åtgärder som till exempel flytt av en renhjord från ett område där en varg befinner sig. Förslagen ska redovisas den 1 juli 2012. Tilläggsdirektivet bifogas som bilaga, *se bilaga 22*.

5.3.1 Rovdjur och rennäring

Rennärningen är en traditionell samisk näring. Näringen är särskilt utsatt för rovdjursskador, vilket hänger samman med det sätt på vilken den bedrivs. Renarna rör sig fritt över stora områden och de flyttas mellan olika platser beroende på årstid och betestillgång. Renens föda består i huvud-

sak av naturligt bete i skog och mark. Eftersom hjordarna rör sig spridda i små flockar på 5-30 djur och över stora områden, ibland i otillgänglig terräng, är det inte möjligt att bevaka och skydda dem eller att bygga fasta anläggningar som till exempel gården med elstängsel för att förhindra skador. Rennäringen bedrivs också i delar av landet där det finns stora områden som inte är bebyggda eller som har mycket gles bebyggelse. Områdena utgör alltså en relativt ostörd miljö för rovdjuren samtidigt som de är svårtillgängliga för renskötaren.

Den enskilde renägare som mister en ren gör en ekonomisk förlust, såväl med avseende på renens slaktvärde som på dess produktionsvärde. Om en ung vaja (renko) dödas innebär det att ägaren går miste om ett djur som varje år under många års tid skulle kunna producera nya kalvar. Rovdjursförlusterna minskar möjligheterna att effektivisera rennäringen eftersom en viss andel hon- och hanrenar samt en viss åldersstruktur inom renhjorden kan ge större ekonomiskt utbyte än en annan sammansättning. Avelsarbete försvåras eller blir omöjligt om rovdjursförlusterna blir alltför stora. Det blir då rovdjuren och inte renskötaren som avgör vilka djur som ska tas ur hjorden. Rovdjursförekomsten skapar också andra olägenheter för renskötarna. Oron för rovdjursangrepp och upplevelsen av att återkommande tvingas avliva rovdjursskadade renar eller upptäcka kadaver av rovdjursdödade djur skapar en dålig arbetsmiljö.

Det anses allmänt att det är omöjligt att bedriva renskötsel i områden där det finns en fast vargstam. Till skillnad från andra rovdjur gör vargen skada inte bara genom att riva och döda renar, utan även genom att närvaron av varg gör att renarna flyr så att hjordarna flyttas och splittras okontrollerbart. Detta leder till mycket och tidsödande, och därmed kostsamt, extra arbete med att samla och flytta hjordarna. De jagade renarna kan också blandas med renar från andra samebyar, vilket leder till arbete med att skilja renarna åt. Det kan också hända att det blir omöjligt att föra samman renarna igen efter ett vargangrepp. Konsekvensen kan då bli att renarna svälter ihjäl. Vargens närvaro gör att renarna stressas och renhjordarna blir svåra att hantera med sämre betesro och sämre kondition till följd.

De skador som vargarna gör på rennäringen skapar stora konflikter. Grunden är skadorna i sig, som medför en konflikt mellan renägarna och vargen som sådan. Till detta kommer att vargen endast får jagas i begränsad omfattning. Detta skapar en konflikt mellan rennäringen och de myndigheter som ansvarar för jaktreglernas utformning och beslutar om tillstånd till jakt. Många renägare anser - trots de ersättningsystem som finns - att de försatts i en omöjlig situation då skador uppstår utan att de tillåts förhindra dem. Renskötseln är starkt förknippad med den samiska kulturen och yrket har ofta ärvts i generationer och är därför starkt knutet till många renskötande samers identitet och liv. Bortsett från den aspekten skulle möjligheten att finna en annan sysselsättning vara begränsad då arbetslösheten är hög i de berörda områdena. Undersökningar

visar att den psykosociala situationen bland renägare har försämrats och att antalet självmord och självmordsförsök har ökat.

5.3.2 Sveriges folkrättsliga åtaganden i förhållande till samerna

Svensk samepolitik vilar på internationella och nationella regler som innebär att myndigheterna ska göra det möjligt för den samiska folkgruppen att utveckla sitt språk, sin kultur och sitt organisationsliv. Politiken ska formas i samverkan med samerna.

Sverige har ratificerat FN:s konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering. Staternas åtaganden enligt konventionen övervakas av FN:s kommitté mot rasdiskriminering (CERD). Kommittén har i en rekommendation (General Recommendation No. 23: Indigenous Peoples) särskilt uppmanat staterna att se till att urfolk ges jämbördiga rättigheter vad gäller effektivt deltagande i samhällslivet samt att erkänna och skydda urfolkens rätt att bl. a. använda sina landområden (communal lands), territorier och resurser.

Sverige har också ratificerat FN:s konvention om civila och politiska rättigheter (ICCPR). Artikel 27 i konventionen föreskriver att etniska, religiösa eller språkliga minoriteter inte ska förvägras rätten att ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt språk. FN-kommittén för mänskliga rättigheter (MRK), som observerar staternas åtaganden enligt konventionen, har i praxis utvecklat vissa kriterier för att avgöra om ett urfolk har beretts möjlighet till effektivt deltagande och huruvida staten uppfyller sina åtaganden att stödja en minoritet. Artikel 27 innebär i första hand ett skydd mot ingrepp från staten mot minoritetens rätt till kulturutövning. Därutöver åläggs staten en skyldighet till aktivt ekonomiskt stöd. Artikeln ger således ett minoritetsskydd och uppställer ett krav på positiv särbehandling av minoriteter. Starka skäl talar för att kulturbegreppet ska uppfattas så vitt att det omfattar de materiella sidorna av gruppens kultur. Härigenom utgör artikeln även ett skydd för de särskilda behov som urfolk har i sin kulturutövning, däribland traditionella former av näringsutövning, t.ex. samernas renskötsel. Artikel 27 kräver också att urfolket får delta i beslutsprocesser, att deras synpunkter tas i beaktande och påverkar det slutliga beslutet samt att det har beaktats vilken effekt beslutet får på urfolkets möjligheter att komma i åtnjutande av sin kultur. Detta är en viktig princip i svensk samepolitik. Samernas deltagande i beslutsprocesser som rör rennäringen och jakten i Sverige möjliggörs genom bl.a. viltförvaltnings- och rennärringsdelegationer på regional nivå, genom Sameetinget och på andra sätt. Samebyarna deltar i inventeringen av rovdjursförekomst och har möjlighet att ansöka om skyddsjakt.

Även artikel 20 i FN:s urfolksdeklaration innebär ett åtagande att trygga urfolks försörjningsmöjligheter.

Den Europeiska ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter innebär ett skydd för minoritetskulturer. Konventionen föreskriver i artikel 5 och 15 att parterna ska främja de förutsättningar som är nödvändiga för att personer som tillhör nationella minoriteter ska kunna bibehålla och utveckla sin kultur och bevara de väsentliga beståndsdelarna av sin identitet, nämligen religion, språk, traditioner och kulturarv och skapa nödvändiga förutsättningar för att minoriteter effektivt ska kunna delta i det kulturella, sociala och ekonomiska livet samt i offentliga angelägenheter, särskilt sådana som berör dem.

Sammanfattningsvis åtar sig Sverige enligt de nämnda konventionerna att skydda samernas näringar och kultur och att bereda samerna fullgod möjlighet till effektivt deltagande i beslutsprocesser som påverkar deras möjligheter att komma i fullt åtnjutande av den samiska kulturen. Varje ändring i renskötselområdets användning förutsätter därför att samerna konsulteras.

Det kan nämnas att FN:s särskilda sändebud för urfolks rättigheter, James Anaya, i en nyligen publicerad rapport om samernas situation i Sverige, Norge och Finland, har förklarat att länderna bör sträva efter att hålla rovdjursstammarna på sådana nivåer att rennäringen inte hotas. I rapporten hänvisas till forskning från Sveriges lantbruksuniversitet som visar att minst 60 000 av de cirka 260 000 renar som finns i Sverige dödas av rovdjur varje år. I rapporten framhålls att rovdjur i vissa områden river fler renar än vad vajorna (renkorna) kan kompensera för i form av nya kalvar och att situationen i sådana områden är så akut att rennäringen riskerar att kollapsa inom ett par år.

Urfolksfrågor aktualiseras även i samband med Sveriges medlemskap i EU. Av betydelse i sammanhanget är Protokoll 3 om det samiska folket som antogs i anslutning till Sveriges medlemskapsförhandlingar med EU. Enligt protokollet erkänner de avtalsslutande parterna Sveriges förpliktelser gentemot det samiska folket enligt nationell och internationell rätt, konstaterar att Sverige är fast beslutat att bevara och utveckla det samiska folkets försörjningsmöjligheter, språk, kultur och levnadssätt samt beaktar att den samiska kulturen och samernas försörjning är beroende av primära förvärvskällor som renskötsel i de traditionella samiska bösättningsområdena. Materiellt innebär protokollet att samerna får ges ensamrätt till renskötsel i traditionella samiska områden. Det ger dock även uttryck för den vikt som läggs vid renskötseln som samisk kulturuttryck och försörjning. I rådsslutsatser från 2009 (2985th Foreign Affairs Council Meeting) anges EU:s egna rekommendationer angående arktiska frågor. Häri betonas vikten av att EU:s politik om naturresursanvändning formuleras i nära dialog med de arktiska staterna och den lokala befolkning samt vikten av att stödja hållbar utveckling för urfolk inklusive deras traditionella sätt att försörja sig. Rådet välkomnar kommissionens förslag att engagera sig i en bred dialog med de arktiska urfolken på basis av respekt för deras rättigheter.

Vid ett annat tillfälle (General Affairs and External Relations, 2463rd Council meeting) har rådet uttalat sig om vikten av att när så är möjligt stärka dialogen mellan urfolk och EU och att de som arbetar med frågor relaterade till mänskliga rättigheter och demokrati generellt och till urfolk speciellt ges möjlighet till adekvat utbildning i dessa frågor. I meddelande från kommissionen till Europaparlamentet och Rådet (20.11.2008, KOM (2008) 763 slutlig) om Europeiska unionen och Arktis talas också om vikten att involvera de arktiska urfolken i en regelbunden dialog och skapa möjligheter för dessa grupper att själva driva sin utveckling och skydda sin livsstil.

Regeringen har ovan redovisat att samma regelverk gäller för jakt i renskötselområdet som i övriga delar av Sverige och att den enda jakt på varg som sker i renskötselområdet är skyddsjakt. Regeringen har vidare redovisat att vargen, trots begränsningen av dess förekomst till i huvudsak områden utanför renskötselns åretruntmarker, har tillgång till utbredningsområden som kan hysa en vargstam som är tillräckligt stor för att anses som långsiktigt livskraftig. Regeringen har redovisat att en genetiskt värdefull varg som orsakat skador i en sameby flyttats efter ansökan om skyddsjakt. Regeringen har också redogjort för Rovdjursutredningens uppdrag att lämna förslag som ska säkerställa att vargar med östligt ursprung kan passera renskötselområdet till populationen i mellersta Sverige. Sveriges regering anser att begränsningen av förekomsten av varg till områden utanför renskötselrådets åretruntmarker är nödvändig med hänsyn till Sveriges folkrättsliga åtaganden gentemot samerna och att den också är förenlig med art- och habitatdirektivet.

5.4 Åtgärder för att genetiskt förstärka vargstammen

Kommissionen har anfört att det förefaller som om Sverige inte har vidtagit åtgärder för att kompensera eller avhjälpa den faktiskt orsakade försämringen av den svenska vargstammens bevarandestatus och inte heller har lagt fram en konkret plan för att förbättra populationens dåliga genetiska status.

Arbetet med att stärka vargens genetiska status inleddes i december 2008 när regeringen beslutade att ge Naturvårdsverket i uppdrag att föreslå lämpliga åtgärder för att inleda arbetet med att stärka vargens genetiska situation (dnr 2008/4819/Na). Uppdragen redovisades i februari 2009. Naturvårdsverkets redovisning av åtgärder för att stärka vargens genetiska situation bifogas som bilaga, se *bilaga 23*. I maj 2009 överlämnade regeringen propositionen En ny rovdjursförvaltning till riksdagen. Riksdagen godkände i oktober 2009 mål för vargstammens utveckling som bland annat innebär att Sverige får en livskraftig vargstam med god genetisk status, att etappmålet kompletteras med kraftfulla åtgärder som stärker populationens genetiska status, att högst 20 individer som ökar den genetiska variationen i den svenska vargpopulationen ska införlivas

under de närmaste fem åren fram till 2014 och att införlivandet av de genetiskt friska individerna i första hand sker genom att underlätta för naturligt invandrade vargar och i andra hand genom aktiv utplantering av vargar som hämtas från genetiskt friska populationer med östligt ursprung.

Den 4 mars 2010 beslutade regeringen att ge Statens jordbruksverk, Naturvårdsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt i uppdrag att, i samråd med länsstyrelserna och efter samråd med Tullverket, jägarorganisationerna och övriga berörda aktörer, redovisa och analysera vilka bestämmelser som ska beaktas vid en flytt av varg till Sverige från ett annat land (dnr M2010/1524/Na). Redovisningen ska ligga till grund för kommande beslut om en tillförsel av högst 20 vargar med östligt ursprung inom fem år som gynnar den genetiska statusen hos den skandinaviska vargstammen. I beslutet erinrar regeringen om att flytt av naturligt invandrade vargar kan, om det är lämpligt från biologiska, socioekonomiska och veterinära synpunkter, genomföras av ansvariga myndigheter innan uppdraget redovisats. Beslutet bifogas som bilaga, se *bilaga 24*.

Med anledning av regeringens uppdrag har Naturvårdsverket tagit fram förslag till

- tillvägagångssätt för att utse lämpliga områden för utsättning av varg,
- kriterier för val av lämpliga områden för utsättning av varg,
- kriterier för val av lämpliga områden för utsättning av vargvalpar, och
- uppföljning av utsläppta vargar.

I december 2010 lämnade Statens jordbruksverk, Naturvårdsverket och Statens veterinärmedicinska anstalt en redovisning av olika tillvägagångssätt för en genetisk förstärkning av den svenska vargstammen. Redovisningen bifogas som bilaga, se *bilaga 25*. Redovisningen beskriver varifrån vargarna ska hämtas, bedömningar om djurskydd, smittskydd och biologiska frågor. I redovisningen beskrivs åtta tillvägagångssätt att genetiskt förstärka den skandinaviska vargstammen. Riskerna för spridning av rabies samt hundens och rävens dvärgbandmask redovisas och det framgår att det finns tillvägagångssätt för inplantering av varg där risken för spridning av nämnda sjukdomar är försumbar. Ett alternativ som kan användas relativt snabbt är att använda valpar från nordiska djurparksvargar. Alternativet innebär att 1–3 veckor gamla valpar från nordisk djurpark flyttas. Valparna hämtas från lyan i djurparken för att veterinärundersökas samt avmaskas innan de sätts ut i det vilda, eftersom smittrycket avseende ”vanliga” inälvparasiter kan förväntas vara större i en djurparksmiljö än ute i naturen. Om valparna bedöms som friska transporteras de till en lya med valpar i ungefär samma ålder för omedelbar utplacering. Med detta förfarande bedöms risken för införsel av rabies och båda arterna av dvärgbandmask som försumbar. Valpar efter vargar som är fria från rabies och dvärgbandmask betraktas också som fria från

dessa smittor. Erfarenheter från USA visar att vargar accepterar främmande valpar i sin lya som sina egna, åtminstone upp till 3 veckors ålder. Det bör inte vara större åldersskillnad mellan givar- och mottagarkullarna än en vecka. Generellt ynglar vargar i djurparker ca 2-3 veckor senare än vilda men det finns stor individuell variation både hos djurparksvargar och vilda vargar. I nordiska djurparker hålls sedan flera decennier en population av varg med genetiskt ursprung främst från Sverige-Finland. Djuren är betydligt mindre inavlade än den vilda stammen i Sverige. Under förutsättningen att vargarna är friska, inte visar på några defekter eller är besläktade med de vilda vargarna i Sverige eller varandra kommer de att bryta inaveln, åtminstone vid en första generations parning. Metoden är tekniskt genomförbar. De flesta remissinstanserna har angett att de förordar detta som ett första handsalternativ. Skälen är att valpar bedöms accepteras i högre grad, att licensjakten påverkas under en kortare tid samt att smittskyddet upprätthålls.

Den 27 januari 2011 fattade regeringen beslut om tre olika uppdrag;

- Uppdrag till Naturvårdsverket och Statens Jordbruksverk om genomförande av åtgärder för utsättning av varg i Sverige. Naturvårdsverket och Jordbruksverket ska förbereda flyttning av vargvalpar från djurparker till befintliga revir vilket ska ske under sensvåren 2011. Dialog med Finland ska påbörjas i syfte att infånga och sätta ut vilda vuxna finska vargar. Utsättning av vilda vargvalpar från Finland ska övervägas. Arbetet ska ske i dialog med både Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, Lantbrukarnas Riksförbund, Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden och Rovdjursföreningen, *se bilaga 26*.

- Uppdrag till Länsstyrelsen i Gävleborgs län m.fl. om att peka ut lämpliga vargrevir eller områden för utsättning av varg. Länsstyrelserna i Dalarnas, Gävleborgs, Värmlands, Örebro, Västmanlands, Västra Götalands, Stockholms och Uppsala län ska peka ut två revir eller områden för utsättning av varg. Begränsningar ska vara att det är minst 10 mil till renbetesområdet, en mil från flerfiliga vägar och järnvägar samt låg risk för utvandring till Norge, *se bilaga 27*.

- Uppdrag till Naturvårdsverket om behov av ytterligare kompensationsåtgärder vid införsel och utsättning av varg i Sverige. Naturvårdsverket ska analysera behov av och föreslå ytterligare kompensationsåtgärder i de områden av omfattas av utsättning, samt göra en bedömning av hur beslut om licensjakt ska hanteras i dessa områden, *se bilaga 28*.

Dessutom innebär de av regeringen beslutade tilläggsdirektiven till Rovdjursutredningen att utredningen ska analysera hur en permanent lösning kan se ut som innebär att östligt invandrade vargar får kontakt med den mellansvenska vargpopulationen.

Enligt uppgift från Naturvårdsverket den 8 mars 2011 har Finland sagt ja till att föra in vuxna vargar från Finland till Sverige. Statens jordbruks-

verk utreder för närvarande smittskyddsfrågorna tillsammans med Statens veterinärmedicinska anstalt.

Arbetet med inplantering av vargar inleds under våren 2011 genom att svenska djurparker kommer att flytta vargvalpar mellan djurparker. Arbetet följer rekommendationerna om utsättning av djur i det vilda från the International Union for Conservation of Nature, IUCN⁶. Utifrån erfarenheterna från detta arbete kan sedan en flytt av djurparksvalpar till befintliga vargrevir förberedas.

Som redovisats tidigare har en genetiskt värdefull varg som orsakat skador i Tåssåsens sameby i Jämtland flyttats den 21 mars 2011 och släppts ut i Örebro län. Naturvårdsverket har beredskap för att inom kort flytta ytterligare en varg som upptäckts i samma område. Arbetet med att åstadkomma en genetisk förstärkning av den svenska vargstammen har pågått kontinuerligt under de senaste två åren. Som tidigare redovisats uppfattas detta arbete som kontroversiellt. En nödvändig förutsättning för arbetet är att Svenska Jägareförbundet, Jägarnas riksförbund, Lantbrukarnas Riksförbund, Svenska Samernas Riksförbund och Sametinget deltar. Det har således varit motiverat att redan från början fatta beslut om licensjakt parallellt med att det genetiska förstärkningsarbetet inleds.

Den svenska regeringen anser naturligtvis att det hade varit önskvärt att kunna inleda inplanteringen av varg ännu tidigare. Men det är viktigt att framhålla att en ökad acceptans var en förutsättning för att det överhuvudtaget skulle vara möjligt att kunna inleda arbetet med att förbereda för en inplantering eller flytt av varg. Det har därför varit motiverat att ha licensjakt redan under förberedelserna inför den nu faktiskt genomförda första flytten.

Av den redogörelse som regeringen lämnat framgår att den licensjakt som genomfördes 2010 och 2011 inte har förvärrat den ogynnsamma bevarandestatusen eller förhindrat möjligheten att uppnå en gynnsam bevarandestatus. Det finns dessutom en konkret plan för att förbättra vargpopulationens dåliga genetiska status och åtgärder har inletts för att förbättra den genetiska situationen i den svenska vargstammen.

6. Licensjakten uppfyller villkoren i artikel 16.1 e

För att licensjakt ska få ske med stöd av undantaget i 16.1 e) förutsätts att jakten bedrivs under strängt kontrollerade förhållanden, att den sker selektivt samt i begränsad omfattning och begränsad mängd.

---

⁶ IUCN Guidelines for Re-introductions, 1998

6.1 Kriteriet selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden

Kommissionen anför att jakten varken 2010 eller 2011 var selektiv såsom krävs i direktivet eftersom jakt tilläts på alla flockar utom på dem som var uttryckligen undantagna.

Som regeringen har redogjort för utformades licensjakten med beaktande av de rekommendationer som forskarna lämnat. I rapporten från Sveriges lantbruksuniversitet rekommenderades att kända revir med invandrade vargar och första generationens avkomma undantogs från jakt. I övrigt ansåg forskarna att det var mycket små skillnader i genetiskt bevarandevärde mellan övriga revir.

De två invandrade finsk/ryska varghanarna i reviren Kynna och Galven har producerat tre kullar var 2008, 2009 och 2010. Endast ett litet antal av dessa avkommor har försetts med radiosändare och har kunnat följas på sin vandring ut ur sina födelserevir. Revir med känd första generationens avkomma till en invandrad varg, till exempel reviren Homna och Skugghöjden undantogs från 2011 års licensjakt. Det finns också en känd avkomma från en invandrad varg i reviret Riala i Stockholms län. Stockholms län omfattades inte av jakten varken 2010 eller 2011. I enlighet med forskarnas rekommendationer har kända invandrade vargar och dess revir fredats både under jakten 2010 och 2011.

Naturvårdsverket fastställde i sitt beslut om 2010 års licensjakt på varg de villkor som var nödvändiga för att garantera att jakten bedrevs under strängt kontrollerade former. Naturvårdsverket beslutade hur många vargar som sammantaget fick fällas, och hur de antalsmässigt fördelade sig mellan olika län. I enlighet med den ovan angivna forskarrapporten från Sveriges lantbruksuniversitet undantogs de områden från jakt där en invandrad varg av östligt ursprung respektive en av dess avkommor etablerat revir. Det saknades enligt den tidigare nämnda forskarrapporten anledning att göra någon ytterligare åtskillnad mellan vilka vargar som fick jagas. Personer som hade jakträtt i områden som omfattades av Naturvårdsverkets beslut hade rätt att delta i licensjakten efter varg på det område där personen i fråga hade jakträtt, under förutsättning att jakträtten omfattade jakt efter varg. Varje jaktledare var skyldig att varje timma hålla sig informerad om hur många djur som återstod av tilldelningen i det område där licensjakt efter varg bedrevs. Tidpunkten för jakt efter varg var bestämd till från och med den 2 januari till och med den 15 februari. Jakttiden bestämdes med hänsyn till vargens brunst som inträffar i februari–mars och för att undvika risken för att ledarhanen (alfahanen) i ett etablerat par skulle fällas efter att parning skett, vilket skulle kunna medföra att ledarhonan (alfahonan) tvingades föda upp sin valpkull ensam. Jakttiden var även bestämd med hänsyn till att årsungar skulle ha god möjlighet att klara sig utan sina föräldradjur. Naturvårdsverket påtalade också att jakt som bedrevs i strid med villkoren för beslutet skulle kunna komma att betraktas som jaktbrott.

Naturvårdsverket har låtit utvärdera 2010 års licensjakt. Utvärderingen visar att jakten var väl organiserad och under god jaktledning. De detaljerade villkoren i Naturvårdsverkets beslut uppfattades av jaktledare och besiktningsmän som realistiska och väl motiverade. Utvärderingen bifogas som bilaga, *se bilaga 29*.

Även i beslutet för 2011 års jakt fastställde Naturvårdsverket de villkor som var nödvändiga för att garantera att jakten bedrevs under strängt kontrollerade former. Villkoren överensstämde i huvudsak med de villkor som gällde inför 2010 års jakt. Utvärderingen av 2011 års jakt pågår för närvarande.

Av den redovisning som lämnats ovan framgår att jakten har utförts selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden på det sätt som avses i art- och habitatdirektivet.

6.2 Begränsad omfattning och begränsad mängd

Vid bedömningen av vad som ska anses vara en begränsad omfattning och begränsad mängd har kommissionen gjort en jämförelse med att EU-domstolen tolkat begreppet ”litet antal” i fågeldirektivet som en procent av den årliga dödligheten.

Regeringen menar att det inte är lämpligt att överföra rekommendationen på en procent från fågeldirektivet till art- och habitatdirektivet. Att jämföra arter med olika adult dödlighet är inte relevant. Stora däggdjur har generellt sett en låg årlig adult dödlighet medan små däggdjur och fåglar har en högre årlig adult dödlighet. Det innebär att en procent av den årliga dödligheten ger mycket små tal för arter med en låg adult dödlighet och större tal för arter med en större adult dödlighet.

Regeringen vill också klargöra att i den beskattningsmodell för licensjakten som forskarna har använt har forskarna räknat med all form av övrig dödlighet. I fjolårets modell då 28 vargar sköts under licensjakten beräknade modellen att det dog totalt 80 vargar under perioden den 1 december 2009–den 1 december 2010.

7. Flerårig praxis

Kommissionen menar att det inte klart framgår av riksdagens beslut att populationsbegränsningen är tillfällig. I riksdagens beslut står det *”att riksdagen godkänner mål för vargstammens utveckling som innebär att etappmålet med begränsad tillväxt, i kombination med åtgärder för en vargstam med god genetisk variation, gäller fram till dess effekterna av vargstammens utveckling inom Sverige och bedömningen av artens gynnsamma bevarandestatus, inklusive resultatet av de inledande åtgärderna för stärkt genetik, har utvärderats och redovisats...”*.

Det innebär att tillväxten tillfälligt har begränsats fram till dess att Rovdjursutredningen i juli 2012 lämnar sitt betänkande med förslag till ett nytt etappmål eller miniminivå för vargstammen.

Kommissionen har uttryckt sin oro för att Sverige vid tidpunkten då licensjakten för 2011 beslutades inte hade tillräcklig information om hur 2010 års licensjakt på varg påverkade vargpopulationen.

Beslutet om 2011 års licensjakt fattades i december 2010. I maj 2010 lämnade Grimsö DNA-laboratorium och Viltskadecenter en redogörelse över DNA-analyser av vargar skjutna under licensjakten 2010. Av den redogörelsen framgår också för de flesta vargar vilket revir vargen tillhörde och dess sociala status (föräldradjur, ingick i par, ungdjur i revir, valp eller övrigt djur). Även om inventeringsarbetet av antalet föryngringar främst sker under vintern så kan föryngringar dokumenteras redan på barmark under sommaren och hösten. När Naturvårdsverket fattade beslut om 2011 års licensjakt var antalet bekräftade kvalitetssäkrade föryngringar precis kring 20. Även om inventeringen för 2009/10 inte var slutförd vid tidpunkten för beslutet om 2011 års licensjakt så grundades Naturvårdsverkets beslut på det antalet föryngringar som då var kvalitetssäkrade. Det var också skälet till att Naturvårdsverket valde att utgå från den lägre beskattningsnivån när man fastställde antalet vargar som fick fällas. Det har sedan visat sig att antalet kvalitetssäkrade föryngringar är 24. Kommissionens påstående om att 2011 års beslut tycks bygga på otillförlitlig, preliminär information om beståndets storlek är därför felaktigt. Beslutet om 2011 års licensjakt grundades på tillförlitlig information om de föryngringar som vid den tidpunkten var säkerställda.

Kommissionen skriver att man inte beaktat de genetiska skillnaderna mellan inavlade vargar och (första generationens) avkomma av vargar av östligt ursprung som behöver särskilt skydd från en möjlig framtida licensjakt. Den svenska regeringen anser att vad kommissionen anfört är felaktigt. Regeringen har ovan redogjort för att både under 2010 och 2011 års jakt var, i enlighet med forskarnas rapporter, kända revir med invandrande vargar och första generationens avkomma till sådana individer undantagna från jakt. Regeringen vill också på nytt framhålla att det är tack vare den omfattande dokumentation som finns om den svenska vargstammen som det har varit möjligt att utforma jakten på ett sätt som innebär mycket små risker för att genetiskt värdefulla vargar fälls.

8. Yttrandet från the Large Carnivore Initiative for Europe avseende 2010 och 2011 års jakt

The Large Carnivore Initiative for Europe har i ett yttrande avseende 2010 och 2011 års jakt anfört följande: *”Based on our scientific opinion, our general experience, and our vision for large carnivore conservation, the LCIE does not see technical reasons to criticize either the overall size of the*

Swedish quota, the manner in which the hunt was conducted, or the rationale behind it. Although the Swedish managers are seeking to temporarily halt the growth of the population (and therefore its development towards favourable conservation status), we believe that this is unlikely to seriously jeopardize the potential for the population to grow towards a future state that satisfies the desire for long term viability and favourable conservation status once this temporary freeze is lifted. On the contrary, if they succeed with their plan it could improve the populations potential to grow and to be accepted. The harvest was carefully modeled using state of the art statistical tools that incorporate many of the uncertainties, and accordingly the quotas that have been set are likely to keep the population at the desired level without leading to an uncontrolled reduction in the population. This is reinforced by the fact that the population is subject to constant monitoring through a robust program and the annual quotas have been set in an adaptive manner that can adjust to changes in population status.”

LCIE har i sitt uttalande också anfört att deras uttalande utgår från vissa villkor som måste beaktas. LCIE har särskilt pekat på behovet av en förvaltningsplan, nödvändigheten av att vid utformningen av licensjakten beakta den totala dödligheten i vargstammen, behovet av att uttrycka mål för vargstammen på ett enhetligt sätt (antal individer eller antal föryngningar), behovet av att definiera ett långsiktigt mål för vargstammens tillväxt, vikten av att åtgärder för att stärka genetiken vidtas samt behovet av att visa hur jakten inverkar på acceptansen och den illegala jakten.

Den svenska regeringen kan inledningsvis konstatera att LCIE gör bedömningen att det saknas anledning att kritisera den svenska jakten utifrån de skäl som motiverade jakten, det antal vargar som fick fällas och hur jakten genomfördes. LCIE bedömer inte heller att jakten eller den tillfälliga begränsningen av vargstammen riskerar att inverka på möjligheterna att nå en gynnsam bevarandestatus. Med anledning av de omständigheter som LCIE därefter särskilt har lyft fram som viktiga att beakta, vill den svenska regeringen anföra följande. Först vill regeringen framhålla att den omfattande dokumentation som finns om den svenska vargstammen innebär att Sverige har ett mycket bra underlag för förvaltning av vargstammen. En förvaltningsplan är därmed inte av avgörande betydelse för förvaltningen av den svenska vargstammen. Trots det är ändå arbetet med en förvaltningsplan igång och planen kommer att kunna träda ikraft den 1 januari 2012. Dessutom har Sverige inlett ett samarbete med Norge om förvaltningen av gränsreviren. Tanken är att samarbetet ska kunna utvidgas och kunna ligga till grund för en samsyn om förvaltningen av hela den skandinaviska vargstammen. Som regeringen har anfört ovan har all form av dödlighet i den svenska vargstammen beaktas av forskarna vid framtagandet av beskattningsmodellen för licensjakten. Rovdjursutredningens uppdrag omfattar att analysera och motivera om målet för vargstammen bör sättas utifrån antalet årliga föryngningar eller utifrån antalet individer. Utredningen har också i uppdrag att lämna ett långsiktigt mål för vargstammens utveckling. Sverige har

påbörjat arbetet med åtgärder för att stärka genetiken och den första flytten av en genetiskt värdefull varg har genomförts. Sverige har en konkret plan för det fortsatta arbetet. Avslutningsvis har Rovdjursutredningen också i uppdrag att analysera om den illegala jakten ökar eller minskar samt att analysera om det regionaliserade ansvaret för förvaltningen av rovdjuren och jakten lett till en ökad acceptans.

9. Sammanfattning

- Målet med den svenska vargpolitiken är att uppnå en gynnsam bevarandestatus för den svenska vargpopulationen. För att uppnå en gynnsam bevarandestatus krävs genetiska förstärkningar av den svenska vargpopulationen.
- För att säkerställa den genetiska förstärkningen innehåller därför den svenska vargpolitiken tydliga åtgärder om införsel och flyttning av varg. Dessa åtgärder är mycket kontroversiella, framför allt i de delar av Sverige där vargpopulationen ökat mest.
- Den svenska rovdjursförvaltningen består därför av tre lika viktiga delar; åtgärder för att stärka vargens genetiska situation, regionalt inflytande genom viltförvaltningsdelegationer och samverkansråd samt ett ökat lokalt deltagande genom en begränsad och strängt kontrollerad licensjakt.
- Samma regelverk gäller för jakt i renskötselområdet som i övriga delar av Sverige. De vargar som skjutits i renskötselområdet har skjutits genom skydds jakt. Dessa förutsättningar försämrar chanserna för genetisk förstärkning genom naturligt invandrade vargar.
- Den första flytten av en genetiskt värdefull varg har nu ägt rum. Den 21 mars 2011 flyttades en tik från Tåssåsens sameby i Jämtland till Örebro län. Naturvårdsverket har beredskap för att inom kort flytta ytterligare en varg från samma område.
- Licensjakten har bidragit till att öka acceptansen för den svenska vargpolitiken. De stora jakt- och lantbrukarorganisationerna delar denna bedömning. Licensjakten utgör således en nödvändig del av regeringens arbete för att uppnå en gynnsam bevarandestatus för den svenska vargpopulationen.
- Begränsningen av vargstammen till 210 djur är tillfällig och kommer under 2012 ersättas av en ny målnivå, uttryckt som en miniminivå eller som ett etappmål.

Kommissionens formella underrättelse innehåller flera felaktiga påståenden och bedömningar.

Tillväxten av vargstammen har under de senaste femton åren varit mycket god, men den har skett på en smal genetisk grund. Vargens genetiska status tillsammans med en bristande acceptans för vargstammen är i dag de största hindren mot att nå den långsiktigt livskraftiga vargstam som är målet med svensk vargpolitik. För att nå det målet krävs dels åtgärder för att stärka vargens genetiska situation, dels acceptans för vargen och svensk vargpolitik.

Den politik som regeringen och riksdagen beslutat om i propositionen En ny rovdjursförvaltning innehåller flera delar som tillsammans tydligt syftar till att nå målet om en livskraftig vargstam. Regeringen har visat att trots det arbete som pågått under många år med bidrag, ersättning, information, förebyggande åtgärder m.m. så har acceptansen i områden med varg minskat i takt med att stammen blivit större. För att kunna vidta åtgärder som syftar till en genetisk förstärkning av vargstammen har det därför varit nödvändigt att först skapa en acceptans för dessa åtgärder. Inrättandet av viltförvaltningsdelegationer och samverkansråd samt en möjlighet till deltagande i licensjakt har tillsammans skapat en acceptans för åtgärder att stärka vargstammen genetiskt. För att uppnå denna acceptans fanns det ingen annan lämplig lösning än att erbjuda en möjlighet till deltagande i licensjakt. Det faktum att de stora intresseorganisationer som företräder jägare, samer och areella näringar stödjer regeringens politik, inklusive åtgärderna för en förstärkt genetik, visar att arbetet för acceptans varit framgångsrikt.

Den skandinaviska vargstammen är dokumenterad på ett sätt som är att betrakta som unikt även i internationellt hänseende. Det innebär att det i Sverige finns mycket god kunskap om vargens genetik, var vargreviren finns och om antalet föryngringar i vargstammen. Inför beslutet om licensjakt togs dessutom ytterligare underlag fram av forskare om hur jakten lämpligen skulle bedrivas och det antal vargar som kunde fällas med beaktande av etappmålet på 20 föryngringar. Med utgångspunkt i dessa underlag beslutade Naturvårdsverket dels att undanta områden med kända genetiskt värdefulla vargar, dels att bestämma det antal vargar som fick fällas utifrån den lägre beskattningsnivån som forskarna föreslagit. Det innebär sammantaget att risken för att vargstammens bevarandestatus skulle försämrats genom jakten var mycket liten. Jakten bedrevs selektivt och under strängt kontrollerade former. Det var ett begränsat antal vargar som fick fällas. Utvärderingen av 2010 års jakt visar också att de bedömningar som Naturvårdsverket gjorde var riktiga. Ingen genetiskt värdefull varg fälldes vid 2010 eller 2011 års jakt. Dessutom har ett rekordstort antal föryngringar under våren 2010 säkerställts. En genetiskt värdefull varg som orsakat skador i Tåssåsens sameby i Jämtland flyttades den 21 mars 2011 efter beslut av Naturvårdsverket och släpptes ut i Örebro län. Vargen har försetts med radiosändare samt avmaskats.

Den svenska regeringen har tydligt redogjort för att det tak på 210 vargar som för närvarande gäller endast är tillfälligt och kommer att ersättas av nya målnivåer för varg. Dessa målnivåer kommer att vara formulerade som etappmål eller minimimål och inte som ett tak. Regeringen har också redogjort för de stora områden som vargen kan etablera sig inom. Sverige är ett glesbefolkat land och även om vargens förekomst i renskötselområdets åretruntmarker har begränsats med hänsyn till Sveriges folkrättsliga åtaganden gentemot samerna, finns det betydande områden för vargen att etablera sig i. Åretruntmarkernas gränser är bestämda i lag och det finns inga planer på att ändra dessa gränser, vilket innebär att utbredningsområdet varken har minskat eller kommer att minska inom en överskådlig framtid. Regeringen har också redogjort för arbetet med att säkerställa att vargar med östligt ursprung ska kunna ansluta sig till mellersta Sverige.

Sammantaget anser Sveriges regering att den svenska vargpolitiken är förenlig med art- och habitatdirektivet.

Som regeringen beskrev inledningsvis måste Sveriges vargpolitik ses som en helhet. Genom licensjakten har en acceptans uppnåtts för arbetet med inplantering av varg. Om den acceptansen försvinner är det svårt att se hur Sverige ska kunna fortsätta arbetet för en förstärkt genetik. Utan fortsatt arbete med dessa åtgärder är det i sin tur svårt att se hur vargstammen i Sverige någonsin ska kunna bli långsiktigt livskraftig.

Den svenska regeringen står givetvis till kommissionens förfogande med ytterligare upplysningar i detta ärende om kommissionen så önskar.

Med vänlig hälsning

Magnus Blücher
Ämnesråd

Bilagor:

1. Regeringens skrivelse till kommissionen den 3 september 2010,
2. Evaluation of the conservation genetic basis of management of grey wolves in Sweden, 7 February 2011-03-16,
3. Regeringens proposition 2008/09:210, En ny rovdjursförvaltning,
4. Viltskadecenters viltskadestatistik 2009,
5. Sveriges lantbruksuniversitet, Om svenskars inställning till rovdjur- och rovdjurspolitik, Rapport 2009:1
6. Sveriges lantbruksuniversitet, Viltskadecenter och Skandulv, Reglerande beskattning av den svenska vargstammen samt flyttning av varg inom landet för att förstärka vargstammens genetiska situation, december 2009,

7. Annelie Sjölander-Lindqvist, Marianne Karlsson och Serena Cinque, Centrum för forskning om offentlig sektor, Göteborgs universitet, Att jaga varg: En studie av 2010 års licensjakt i Sverige, CEFOS Rapport 2010:2,
8. Centrum för forskning om offentlig sektor, Göteborgs universitet, remissvar 2011-03-01,
9. Länsstyrelsens i Värmlands län remissvar 2011-02-21,
10. Skrivelse från Svenska Jägareförbundet 2011-03-25
11. Regeringens beslut 2010-06-17, Utvärdering av mål för rovdjursstammarnas utveckling, Dir. nr 2010:65,
12. Position statement from the Large Carnivore Initiative for Europe on the 2010 and 2011 Swedish wolf hunt, february 2011,
13. Naturvårdsverkets beslut om licensjakt efter varg 2010, 2009-12-17, Dnr 411-7484-09 Nv,
14. Grimsö DNA-laboratoriums och Viltskadecenters DNA-analyser av vargar skjutna under licensjakten 2010,
15. Sveriges lantbruksuniversitet och Skandulv, Reglerande beskattning av den svenska vargstammen 2011,
16. Naturvårdsverkets beslut om licensjakt efter varg 2011, 2010-12-17, Dnr NV-03454-10,
17. Naturvårdsverkets tilläggsbeslut om licensjakt efter varg 2011, 2011-01-13, Dnr NV-00306-11,
18. Grimsö DNA-laboratoriums och Viltskadecenters DNA-analyser av vargar skjutna under licensjakten 2011,
19. Slutrapport från Statens Veterinärmedicinska Anstalt av vargar fällda under licensjakten 2011,
20. Resultat från inventeringar av björn i Sverige 2005, Viltskadecenter,
21. Naturvårdsverkets beslut 2011-03-21 om skyddsjakt på varg inom Tåssåsens sameby, Ärende nr NV-02669-11
22. Regeringens beslut 2011-01-27, Tilläggsdirektiv till Rovdjursutredningen (M2010:02), Dir nr 2011:5,
23. Rapport från Naturvårdsverket, Förslag till åtgärder som kan stärka vargstammens genetiska status, Redovisning av regeringsuppdrag, Dnr 429-8585-08, Nv,
24. Regeringens beslut 2010-03-04, Uppdrag om rutiner för införsel och utplantering av varg i Sverige, Dnr M2010/1524/Na,
25. Redovisning av uppdrag från Naturvårdsverket, Statens jordbruksverk och Statens Veterinärmedicinska Anstalt, Genetisk förstärkning av den svenska vargstammen,
26. Regeringens beslut 2011-01-27, Uppdrag om genomförande av åtgärder för utsättning av varg i Sverige,
27. Regeringens beslut 2011-01-27, Uppdrag till länsstyrelserna i mellersta rovdjursförvaltningsområdet att peka ut lämpliga vargrevir eller områden för utsättning av varg,
28. Regeringens beslut 2011-01-27, Uppdrag om behov av ytterligare kompensationsåtgärder vid införsel och utsättning av varg i Sverige,
29. Naturvårdsverkets rapport 6408, Licensjakten efter varg 2010, genomförande och utfall, januari 2011.